5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1995, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 170 (924)

Ազգ
Azg
armenian daily

Բոսնիա. Մահմեդականները նոր հարձակում են նախապատրաստում

Մեծ Բրիտանիայում աճում է անհանգստությունը, թե մահմեդական կառավարության ստորաբաժանումները ակտիվորեն հարձակման են պատրաստվում բոսնիացի սերբերի դիրքերի վրա: Չնայած Փարիզի եւ Լոնդոնի ջանքերին՝ հետ պահելու մահմեդական գեներալներին, վերջիններս ՆԱՏՕ-ի օդային գրոհների աջակցությամբ ռազմական գործողություններ սկսելու առիթ են փնտրում: Անգլիայի առաջատար վերլուծական կենտրոններից մեկի կանխատեսումների համաձայն, մոտակա օրերին մահմեդականները ակտիվ գործողություններ կսկսեն Սարաեւոյում, ինչպես նաեւ Բիհաչում ու Գորաժդեում: *ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ*

Ադրբեջանում կոմկուսը արգելվեց

ԲԱՔՈՒ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի արդարադատության նախարարության կոլեգիայի նիստում գրանցվեց Ադրբեջանի ժողովրդական կուսակցությունը: Սակայն այդ մասին հաղորդած «Զերկալո» շաբաթաթերթը նշել է, որ երկրի գերագույն դատարանը արդարադատության նախարարության առաջարկությամբ արգելել է Ադրբեջանի կոմկուսի գործունեությունը:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Միջնորդների՞ն էլ միջնորդ է պահանջվում

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ. Սեպտեմբերի 3-ին Ստեփանակերտից Մոսկվա մեկնեց Լեռնային Ղարաբաղի պաշտոնական պատվիրակությունը՝ հանրապետության արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյանի գլխավորությամբ: Պատվիրակության կազմն են մտել նաեւ ԼՂՀ ԱԳՆ աշխատակիցներ Աշոտ Ղուլյանը, ռազմական փորձագետ, պրոֆեսոր Յուրի Բարսեղովը, Արսեն Մելիք-Շահնազարյանը եւ Հայաստանում ԼՂՀ լիազոր ներկայացուցիչ Նաիրա Մելքումյանը:

Ինչպես տեղեկացրին արտգործնախարարությունից, սեպտեմբերի 4-9 պատվիրակությունը կմասնակցի Մերձմոսկովիայում վերսկսվող բանակցություններին, որից հետո՝ 11-12-ը արդեն Մոսկվայում կմասնակցի քաղաքական խորհրդակցություններին:

Հավանաբար, ղարաբաղյան ճգնաժամի կարգավորմանն ուղղված բանակցային գործընթացի ներկայիս փուլը պատմության մեջ կմտնի որպես միջնորդ կողմերի միջեւ քողարկված վաղեմի մրցակցության աշխուժացման մի ժամանակահատված, որը հազիվ թե նպաստի հանգուցային հարցերում հակամարտ կողմերի դիրքորոշումների շոշափելի մերձեցմանը:

Տես № էջ 2

Ավարտվեց ԵԱՀԿ բանագնացների երկօրյա այցը Ղարաբաղ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ. Երեկ ավարտվեց Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հարցով ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Ստանիսլավ Պեժգոդսկու եւ Հունգարիայի արտաքին քաղաքականության հարցերով պետքարտուղարի տեղակալ, դեսպան Անդրե Էրդեշի երկօրյա այցը ԼՂՀ: Նախօրյակին հյուրերին եւ նրանց ուղեկցող անձանց ընդունել էր ԼՂՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը:

Զրույցի ընթացքում Անդրե Էրդեշը ԼՂՀ նախագահին տեղեկացրեց պատվիրակության ժամանման նպատակի մասին, որը հիմնականում կրում է ճանաչողական բնույթ: Նա, մասնավորապես, հաղորդեց, որ ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահ, Հունգարիայի արտաքին գործերի նախարար Լասլո Կովաչը վերջերս Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության գծով իր անձնական ներկայացուցիչ է նշանակել լեհ դիվանագետ Ստանիսլավ Պեժգոդսկուն:

Պարոն Պեժգոդսկին իր հինգ դաշտային օգնականների հետ մեկտեղ գործող նախագահին կօգնի զինված հակամարտության դադարեցման վերաբերյալ համաձայնագրի կայացման եւ տարածաշրջանում խաղաղության պահպանման ուղղությամբ ԵԱՀԿ-ի կողմից նախատեսվող գործողության ծավալման համար պայմանների ստեղծման գործում:

Իր կողմից Ռոբերտ Քոչարյանը ողջունեց գործող նախագահի այդ քայլը, այն անվանելով օգտակար եւ պետքական: ԼՂՀ նախագահը հյուրերին հավաստիացրեց, որ ղարաբաղյան կողմը, ըստ հնարավորին կստեղծի բոլոր անհրաժեշտ պայմանները ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահի անձնական ներկայացուցչի եւ նրա դաշտային օգնականների աշխատանքի համար, որոնք ծրագրում են մասնավոր այցեր կատարել հակամարտության մեջ ընդգրկված հանրապետություններ:

Հանդիպման մասնակիցները համակարծիք էին հրադադարի ռեժիմի առաջնահերթ ամրապնդման անհրաժեշտության հարցում, ինչն իր հերթին թույլ կտա բոլոր հանգուցային քաղաքական հարցերը լուծել հանգիստ եւ կայուն իրավիճակում:

Հանդիպմանը մասնակցում էին ԼՂՀ պաշտպանության նախարար Սամվել Բաբայանը, ԼՂՀ նախագահի մամուլի քարտուղար Ալեքսանդր Գրիգորյանը:

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Մոսկվայում վերսկսվեցին ղարաբաղյան բանակցությունները

Երեկ, սեպտեմբերի 4-ին Մոսկվայում վերսկսվեց ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահության եւ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կողմերի (Ադրբեջան, Լեռնային Ղարաբաղ, Հայաստան) բանակցությունների հերթական փուլը: Այն կշարունակվի մինչեւ սեպտեմբերի 9-ը: Ինչպես հայտնեցին ԱԳՆ մամուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունից, բանակցությունները կընթանան երկու ընթացակարգով՝ զինված հակամարտության դադարեցման վերաբերյալ համաձայնագրի նախագծի շուրջ եւ հակամարտության կարգավորման առանցքային հարցերի զուգահեռ քննարկում: Միաժամանակ, ինչպես հայտնել է Փաստ գործակալությունը, կողմերի համաձայնությամբ առաջին անգամ կքննարկվեն կարգավորմանը նպաստող ռազմատեխնիկական բնույթի հարցեր: Իր հերթին Նորություններ ռուսաստանյան հեռուստատեսային ծրագիրը տեղեկացրել է, որ բանակցությունների ընթացքում հավանաբար կքննարկվեն նաեւ Ադրբեջանի բոլոր գրավյալ տարածքները հայկական ուժերի կողմից վերադարձնելու ժամկետները: Նախատեսվում է, որ բանակցությունների ավարտից հետո, սեպտեմբերի 9-11-ը Մոսկվայում կհրավիրվի ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի հանդիպում, որի շրջանակներում նախատեսվում է գումարել նաեւ ընդլայնված նիստ՝ հակամարտության կողմերի մասնակցությամբ: Մոսկովյան բանակցություններում Հայաստանի պատվիրակությունը ղեկավարում է ՀՀ փոխարտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը:

Իսկ Երեւանում շարունակվում են հանդիպումները Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հարցով ԵԱՀԿ-ի գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Ստանիսլավ Պեժգոդսկու եւ Հունգարիայի արտաքին քաղաքականության հարցերով պետքարտուղարի տեղակալ, դեսպան Անդրե Էրդեշի հետ: Երեկ նրանց ընդունել են ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ ՀՀ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը:

ԴՐԱՄ

Սեպտեմբերի 6-ից շրջանառության մեջ է դրվում 5000 դրամանոցը

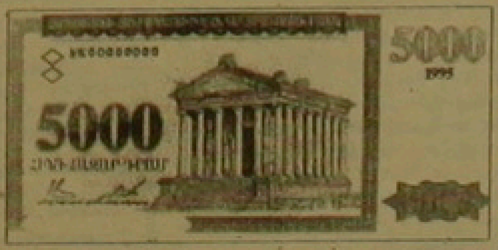

Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ կենտրոնական բանկի լրատվական ծառայությունից, սեպտեմբերի 6-ից հանրապետության տարածքում շրջանառության մեջ կդրվեն 5000 (հինգ հազար) դրամ արժողությամբ թղթադրամներ: Նոր թղթադրամի երկարությունը համապատասխանում է 1000 դրամանոցի համանման ցուցանիշին (վերջինս շրջանառության մեջ է դրվել 1994-ի նոյեմբերի 24-ին), իսկ լայնությունը 3 մմ-ով ավելի է: Այն ունի պաշտպանիչ ներդիր եւ ուլտրամանուշակագույն ճառագայթմամբ թղթադրամի լուսարձակման հատկություն. նշված հատկանիշների բացակայության դեպքում նոր թղթադրամները կհամարվեն կեղծ եւ անվավեր: Թղթադրամի դիմերեսին պատկերված է Գառնիի հեթանոսական տաճարը, իսկ հակառակ կողմում Անահիտ դիցուհու հայտնի կիսանդրին: 5 հազարանոց թղթադրամի ներկայումս կազմում է 12.5 դոլար եւ ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Բագրատ Ասատրյանի կարծիքով, առաջիկա մեկ երկու ամիսների ընթացքում արժութային որեւէ էական տատանումների չի ենթարկվի:

Ա.Ղ.

ԱՇԽԱՐՀ

Փարիզ. Կանխվեց նոր ահաբեկչություն

Վերջին ժամանակներս Ֆրանսիայում տեղի ունեցած ահաբեկչական գործողությունների հետեւանքով վիրավորվեցին եւ զոհվեցին տասնյակ անմեղ մարդիկ: Ֆրանսիական հատուկ ծառայությունների կողմից ձեռնարկված մի շարք միջոցառումների շնորհիվ հնարավոր եղավ շատ կարճ ժամանակամիջոցում բացահայտել եւ ձերբակալել գործողության մասնակիցներից շատերին, որոնց հանդեպ հարուցված են քրեական գործեր եւ մոտակա ժամանակներս նրանք իրենց հանցավոր արարքների համար պատասխան կտան օրենքի առջեւ: Եվ ահա օրինապահ մարմինների նպատակասլաց աշխատանքը տվեց իր նոր արդյունքը՝ երեկ Փարիզի 15-րդ տեղամասում հայտնաբերվեց կասկածելի մի փաթեթ, որի մասնագիտական զննումը ցույց տվեց, որ ներսում գործի է դրված պայթեցման մեխանիզմը: Շատ կարճ ժամանակամիջոցում հաջողվեց վնասազերծել այն:

«Գրինփիսի» եւս մեկ նավ գրավվեց

Ֆրանսիական կոմանդոսը սեպտեմբերի լույս 4-ի գիշերը գրավել է բնապահպանների միջազգային նավատորմին պատկանող եւս մեկ նավ: Վերջիններս փորձում էին խոչընդոտել Խաղաղ օվկիանոսի հարավում գտնվող Մուրուռոա օղակղզում միջուկային փորձարկումների վերսկսումը: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցի հաղորդման համաձայն, երկու զինվոր եւ մեկ ոստիկան բարձրացել են ֆրանսիական «Կիդու» զբոսանավ, երբ այն մտել է կղզին շրջապատող 12-մղոնանոց արգելված գոտի: Ներկայումս առագաստանավը՝ երեք մարդուց բաղկացած անձնակազմով փակվել է Մուրուռոա նավամատույց: *ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ*

ՏԱՐԱԾՔ

Բաբկեն Արարքցյանը մեկնեց Սանկտ Պետերբուրգ

ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը սեպտեմբերի 4-ին մեկնեց Սանկտ Պետերբուրգ Ռուսաստանի եւ Անդրկովկասի պետությունների խորհրդարանների նախագահների աշխատանքային հանդիպմանը մասնակցելու համար: Ինչպես Նոյյան տապան գործակալությանը հայտնեցին ՀՀ ԱԺ մամուլի կենտրոնից, ԱՊՀ Միջխորհրդարանական վեհաժողովի շրջանակներում անցկացվող այս հանդիպումը նվիրված է կովկասյան տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության ապահովման հարցերին: *ՆՏ*

Կոթի անհետացած բնակիչը ադրբեջանական կողմում է

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Օգոստոսի 29-ին Կոթի գյուղի սահմանամերձ հանդամասում անհետացել էր գյուղի 67-ամյա բնակիչ Նասիբ Թոխարյանը: Սեպտեմբերի 3-ին Ազգային անվտանգության նախարարության Նոյեմբերյանի բաժանմունքի պետ մայոր Ալեքսանդր Սառումյանը Նոյեմբերյանի Դովեղ եւ Ղազախի շրջանի Քամարլու գյուղերի սահմանագծում բանակցություններ է վարել Ադրբեջանի Ազգային անվտանգության Ղազախի բաժանմունքի աշխատակցի հետ: Վերջինս ընդունել է, որ Նասիբ Թոխարյանը իրենց մոտ է եւ առաջարկել է նրան փոխարինել Գերված ադրբեջանցի զինծառայողի հետ: Այս առաջարկը մերժվել է, դրա փոխարեն հայկական կողմը փոխանակման այլ տարբերակ է ներկայացրել: Հայ մարդուն փրկելու համար բանակցությունները ընթացքի մեջ են:

Որոշ շրջաններում խուզարկություններ եւ հարցաքննություններ

Հավաստի աղբյուրները հաղորդում են, որ սեպտեմբերի 1-ին, ուրբաթ օրվա լուսաբացին, խուզարկություններ եւ ձերբակալություններ են կատարվել Աբովյան, Արթիկ, Չարենցավան, Հրազդան քաղաքներում, Հրազդանի, Կոտայքի, Սեւանի շրջաններում: Այս մասին տեղեկացրել է ՌԱԻՄ գործակալությունը:

Ձերբակալվել են մոտ 50 հոգի, որոնց մեծ մասը հետո ազատ են արձակվել: Ձերբակալվածները հիմնականում դաշնակցականներ են եւ ՀՅԴ համակիրներ: Այս հանգամանքը, նշում է նույն աղբյուրը, ցույց է տալիս, որ ՀՅԴ-ի դեմ սկսված հալածանքները թեւակոխում են նոր փուլ: Լրատվության հիշյալ աղբյուրը, ի հաստատումն ասվածի, տեղեկացնում է նաեւ, որ խուզարկության իրականացնողները ասել են, թե իրենց գործողությունները կապված են հուլիսի 28 լույս 29-ի գիշերը ձերբակալված Մանվել Եղիազարյանի եւ մյուսների գործի հետ, սակայն ձերբակալվածներից հիմնականում հարցվել են ՀՅԴ վերջին ընդհանուր ժողովի, ղեկավար կազմի ընտրության եւ ընդհանրապես Դաշնակցության գործունեության մասին:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Միջնորդների՞ն էլ միջնորդ է պահանջվում

Սկիզբը էջ 1

Ռուս, ամերիկյան ու եվրոպական դիվանագետների վերջին օրերի տարածաշրջան կատարած անընդհատ ողջունելի, սակայն իրարից տարանջատ այցելությունների հերթագայությունը այնուամենայնիվ որոշակի կասկածամտություն է հարուցում խաղաղարար միասնական մոտեցման գոյության հարցում: Այդ առումով հասկանալի է Ռուսաստանի նախագահի ներկայացուցիչ Վլադիմիր Կազիմիրովի սրընթաց շրջագայությունը Ադրբեջանում ու Հայաստանում, որը ավելի շատ տրամաբանական էր թվում ԱՄՆ նախագահի լիազոր ներկայացուցիչ Ջոզեֆ Փրեսելի այցելության նախօրեին: Միանգամայն ակնհայտ է ռուսական դիվանագիտության ակտիվությունը, որը անհաջողություններ կրելով աշխարհի մի շարք տարածաշրջաններում, ըստ երեւույթին, ձգտում է հաջողության հասնել գոնե նախկին խորհրդային հանրապետություններում, մասնավորապես, Անդրկովկասում: Ուշագրավ է նաեւ այն հանգամանքը, որ Մոսկվայում վերսկսված հայ-ադրբեջանական բանակցությունների նախօրյակին Ռուսաստանի պաշտոնական լրատվական գործակալությունները տարածել են լավատեսական մի հաղորդագրություն, ըստ որի Մոսկվայում նախատեսվում է հանգուցային բոլոր հիմնախնդիրների լուծումը, հասկապես, մեջբերում ենք, «ռազմատեխնիկական հարցերի կարգավորումը ու գրավյալ ադրբեջանական տարածքների վերադարձման ժամկետների որոշումը»: Տարածքների հարցը, ինչ խոսք, հանգուցային խնդիրներից է, սակայն հիշյալ լրատվության պաշտոնյաները, հավանաբար, չպետք է մոռանային այն մասին, որ տարածքային հիմնախնդրի կարգավորումը սերտորեն շաղկապված է Լեռնային Ղարաբաղի ապագա կարգավիճակի հստակեցման խնդրի հետ: Ստեփանակերտի քաղաքական փորձագետների կարծիքով, արդեն հինգերորդ տարին դեֆակտո գոյություն ունեցող անկախ ԼՂՀ իրավական կարգավիճակի հստակեցումը որոշիչ դեր կխաղա մյուս հիմնախնդիրների կարգավորման իմաստով: Իսկ տվյալ հարցում պաշտոնական Ստեփանակերտի դիրքորոշումը մնում է անփոփոխ. վիճահարույց բոլոր հարցերը պետք է կարգավորվեն ընդհանուր համատեքստում: Այսինքն՝ չկան Շուշիի, Լաչինի, Աղդամի, փախստականների վերադարձման տարանջատ հարցեր: Այլ կա կարգավիճակի, մարտական գործողությունների չվերսկսման, խաղաղ բնակչության անվտանգության երաշխիքների, ապաշրջափակման, տարածքների վերադարձման, փախստականների եւ իրար հետ կապված մի շարք այլ հիմնախնդիրների միասնական մի փաթեթ, որը եւ պետք է քննարկվի շահագրգիռ բոլոր կողմերի մասնակցությամբ: Ի դեպ, բազմիցս նշվել է, որ Ղարաբաղի այս դիրքորոշումը ըմբռնումով էր ընդունվում ինչպես ԵԱՀԿ ղեկավարության, այնպես էլ Մինսկի խմբի անդամ-երկրների ներկայացուցիչների մեծամասնության կողմից: Հազիվ թե մեկ շաբաթվա ընթացքում կարգավորվի նաեւ ռազմատեխնիկական հարցերի բարդ հանգույցը: Քանի դեռ առայժմ նույնիսկ հայտնի չէ, թե ո՞ր պետությունները կմասնակցեն, օրինակ, խաղաղապահ ուժերի ձեւավորմանը, ո՞վ կֆինանսավորի խաղաղարար առաքելությունը, որտե՞ղ կտեղաբաշխվեն բաժանարար զորքերը եւ այլն: Ուշագրավ է նաեւ, որ մինչ այժմ հստակեցված չէ ստեղծվելիք խաղաղապահ ուժերի լիազորությունների շրջանակը, այսինքն՝ ի՞նչ միջոցներ կձեռնարկեն այդ ուժերը, օրինակ, հրադադարը խախտողի դեմ: Ղարաբաղյան փորձագետների համոզմամբ, Հարավսլավիայի դառը փորձը հուշում է, որ միջազգային տարանջատիչ զորքերը միշտ չէ, որ արդյունավետ քայլերի են դիմում խաղաղ բնակչության անվտանգությունը ապահովելու համար: Պարզվում է, որ առայժմ նույնիսկ հայտնի չէ, թե ռազմական ո՞ր օբյեկտները պետք է վերահսկի միջազգային դիտորդների խումբը: Ադրբեջանական կողմը, մասնավորապես այն կարծիքին է, որ վերահսկողության տակ պետք է առնվեն միայն ճակատամերձ ու ռազմաճակատում գտնվող օբյեկտները: Ղարաբաղյան կողմը պահանջում է վերահսկել երկու հանրապետությունների տարածքում գտնվող ռազմական բոլոր հենակետերը, այդ թվում՝ Ադրբեջանի բոլոր օդանավակայանները, որտեղից կարող են վերսկսվել օդային հարձակումները ԼՂՀ դեմ:

Հայտնի չէ նաեւ, թե քանի կմ պետք է ետ քաշվեն ադրբեջանական եւ ղարաբաղյան զորքերը շփման գծից: Այս կարեւորագույն հարցում նույնպես միասնականություն չկա: Միջնորդները, օրինակ, համոզված են, որ զորքերը պետք է ետ քաշվեն 40 կմ, ինչը ընդունելի է Ադրբեջանի համար, հաշվի առնելով այդ պետության ընդհանուր եւ ռելիեֆի առանձնահատկությունները: Մինչդեռ նման տարանջատման դեպքում Ղարաբաղի բնակչության եւ տարածքի գրեթե կեսը հայտնվում է չեզոք գոտում: ԼՂՀ-ն լեռնային երկիր է ու տվյալ տարածաշրջանում ղարաբաղյան զորքերը մարտերի վերսկսման դեպքում կզիջեն ադրբեջանական բանակին՝ շարժունակության ու զինտեխնիկայի արագ փոխադրման առումով: Այս եւ նմանատիպ այլ խնդիրներ պետք է կարգավորվեն Մոսկվայում: Կհաջողվի՞ արդյոք Ռուսաստանում մեկ շաբաթվա ընթացքում հասնել որոշակի արդյունքների քաղաքական ու ռազմատեխնիկական հիշյալ հիմնախնդիրների լուծման հարցում, առայժմ դժվար է ասել, համենայն դեպս, սեպտեմբերի 3-ին Ստեփանակերտ ժամանեց ԵԱՀԿ ռազմական փորձագետների պատվիրակությունը ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Ստանիսլավ Պշիգոդսկու եւ Հունգարիայի պետքարտուղարի տեղակալ Անդրե Էրդեյի գլխավորությամբ, որը նույնպես կզբաղվի ռազմատեխնիկական խնդիրների կարգավորմամբ:

«ԴՐՕ»

Դատապտույտ. Այսպիսին է փաստաբանների գնահատականը

Նույնն են մտածում նաեւ պետական մեղադրողները

Սեպտեմբերյա ընդմիջումից հետո, սեպտեմբերի 4-ին վերսկսված «Դրո» գործի դատավարությունն իր բովանդակությամբ ոչնչով չտարբերվեց վերջին նիստերից: Պտույտ, շրջապտույտ, այսպիսին է նիստի ընթացքը: Ա. Արծրունին երեկ կրկին [illegible] գի դատական կոլեգիան ներկայացնի «օրագիրը», առաջին խուզարկության արձանագրություններն ու տեսաժապավենը, որոնց վերաբերյալ ոչ միայն ինքը, այլեւ փաստաբաններից յուրաքանչյուրը դատավարության սկզբից եւեթ տասնյակ միջնորդություններ են ներկայացրել եւ բոլորն էլ նույն վախճանն են ունեցել: Երեկ էլ, համոզված լինելով, որ իր միջնորդության պատասխանը ոչնչով չի տարբերվելու նախորդներից, այնուամենայնիվ, նա կրկնեց, ասելով, թե համոզված է, որ օրագրի հրապարակումն արգելելը միտումնավոր է եւ նպատակն այն է, որ չկարողանա իրեն լավ պաշտպանել: Արծրունու ցանկությունն էր կրկին ու կրկին դատարանում հնչեցնել, որ փաստաթղթերը կեղծ են ու սարքված, հակառակ դեպքում իրեն չեն մերժի տրամադրել պահանջված փաստաթղթերն ու տեսաժապավենները: Նրա կարծիքով, դրանք տրամադրելուց հետո պարզ կլինի, որ ձերբակալությունից մեկ շաբաթ հետո Նար Դոսի 4, բնակարան 75-ում կատարված խուզարկության ժամանակ հայտնաբերված «Բերդ» գործի փաթեթը կեղծիք է, քանի որ առաջին խուզարկության ժամանակ արձանագրվել է, որ չհրկիզվող պահարանը դատարկ է եղել: Միեւնույն առիթով իր տեսակետն արտահայտելիս փաստաբան Ռ. Սահակյանը հրապարակեց, թե իրեն հայտնի է, որ Գ. Սահակյանի ծողության վերաբերող «հաշվեգրքի» փաթեթը հայտնվել է ՆԳ նախարարությունից: Փաստաբանները պնդում էին, որ իրենց պաշտպանյալներից յուրաքանչյուրի հարցաքննությունն առնչվում է օրագրին, եւ դրանցից որի մասին էլ խոսելիս լինեն, վաղ, թե ուշ բախվելու են «չարաբաստիկ» օրագրին:

Միջնորդությունների մերժումը փաստաբան Ռ. Ռշտունին որակեց իրենց ամբաստանյալներին առաջադրված մեղադրանքներից պաշտպանվելու միջազգային նորմերի խախտում, իսկ «դատապաշտպաններին դնում եք այնպիսի վիճակում, որ մենք ի վիճակի չենք լիարժեք կատարել մեր պարտականությունները: Դա նշանակում է, որ ձեր որոշումներով դատաքննությունը մտցնում եք փակուղի», ավելացրեց փաստաբանը, միանալով Ա. Արծրունու օրագիրը ՀՀ դատախազությունից պահանջելու եւ այն դատաքննության առարկա դարձնելու միջնորդությանը: Փաստաբաններից մեկ ուրիշն ավելացրեց այլեւս գաղտնիք չէ, որ նախաքննությունը կատարվել է բռնություններով, եւ եթե այս անգամ էլ մերժվի միջնորդությունը, ուրեմն դատաքննությունը փակուղի մտցնողը դատարանն է:

Միջնորդության վերաբերյալ ընտական մնալով Մ. Գրիգորյանը օրագիրը պահանջելը չարաշահում համարեց, կրկին հիշեցնելով, որ օրագիրը քրեական ապացույց չի ճանաչվել սույն գործով եւ այն պետք է հանգիստ թողնել: Օրագիրն ի հայտ է եկել նախաքննության վերջում, իսկ մինչ այդ Արծրունին բազմաթիվ, հիմնականում նարկոտիկների հետ կապված ցուցմունքներ է տվել եւ հիմա էլ թող խոսի այդ մասին: Դատախազն անտեսեց փաստաբանների նման այն փաստարկները, որ մեղադրյալներից ոմանք պատասխանատվության են ենթարկվում միայն օրագրի եւ Արծրունու ցուցմունքների հիման վրա: Եվ եթե չկան դրանք, իրենք անկարող են միակ իրական հիմքն անտեսելով շարունակել պաշտպանությունը:

Դատախազի մերժողական տեսակետը պաշտպանեց նաեւ դատական կոլեգիան: Նրանց մերժումն էլ ոչնչով չտարբերվեց նախորդներից. նախաքննության մեջ գտնվող օրագրից անջատված մասը հրապարակման ենթակա չէ, օրագիրը փաստարկ չէ եւ մեղադրյալներից որեւէ մեկի հանցանքը հիմնավորող ապացույց չի հանդիսանում: Չմոռացվեց, որ Արծրունու դատական կոլեգիային տված ցուցմունքները օրագրի հրապարակ գալու վերաբերյալ նշված փաստարկներով հակասում են:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔ

Մտավորականությունը պետք է սթափվի, կոչ է անում ԱԻՄ-ը

Սեպտեմբերի 1-ին Անկախության հրապարակում կայացած ԱԻՄ-ի հերթական հանրահավաքում (ինչպես նկատեց Պարույր Հայրիկյանը, այն ավելի ճիշտ կլինի հանդիպում անվանել) իր նախորդների նման հաջողությամբ փոխարինեց չտպագրվող «Անկախություն» թերթին. այստեղ կարելի էր լսել տեղեկություններ շաբաթվա ընթացքում հանրապետությունում, սահմանամերձ գոտիներում, աշխարհում տեղի ունեցած կարեւորագույն իրադարձությունների, «ՀՅԴ-Դրո» դատավարության մասին, ինչպես նաեւ ծանոթանալ այդ իրադարձությունների վերաբերյալ ԱԻՄ-ի վերաբերմունքին:

ԱԻՄ-ի դիվանի անդամ, համալսարանի դասախոս Արամ Հարությունյանը հավաքվածներին շնորհավորեց ուսումնական տարվա առաջին օրվա առթիվ եւ իր անհանգստությունն արտահայտեց բուհերում ստեղծված «կենտրոնացված կաշառակերության» համակարգի առնչությամբ: Ժողովրդական կրթության համակարգը սասանված է, ՀՅԴ-ն՝ փակված, այժմ շարունակվում են ազատամարտիկների, հայրենասեր հայերի ձերբակալությունները, բայց մտավորականությունը լուռ է, ինչպես լռում էր կոմունիստական վարչակարգի օրոք: Լուսավորության համակարգում տեղի ունեցածը ցույց տվեց, որ մի մարդու ձեռքում կենտրոնացած հսկայական իշխանությունն անխուսափելիորեն բերում է կամայականությունների (վկա՝ դասագրքերի հետ կապված պատմությունը):

«Մտավորականությունը կորել է իր ձեռքերը եւ դարձել մունետիկ: Մտավորականությունը պետք է սթափվի», ասաց Արամ Հարությունյանը:

Պարույր Հայրիկյանն իր գայրույթն արտահայտեց այն առթիվ, որ հրապարակում հավաքվածներից շատերը նստած զրուցում են, երբ հնչում է Հայաստանի օրհներգը: Մի՞թե դրանք հայեր են: «Հայերեն խոսող որեւէ քրդի մենք կստիպենք հայավարի պահել իրեն այստեղ», հայտարարեց նա: Կրկին անդրադառնալով հուլիսի 5-ի ընտրություններին, Հայրիկյանն ընդգծեց, որ դրանց արդյունքում Հայաստանը կորցրեց քաղաքակիրթ, ժողովրդավար պետության իր միջազգային վարկը: Արցախի հարցում հաջողությունների բացակայությունը բացատրեց այն հանգամանքով, որ մեր դիվանագետների ամբողջ դիվանագիտությունը ուղղված է միայն միջազգային հանրությունից չնչին վարկեր «փախցնելուն», որոնց զգալի մասը հոսում է իշխանավորների գրպանները:

«Ուրբաթօրյա այդ հանդիպումների ընթացքում մենք, որակյալ բժշկի օրինակով, արթնացնում ենք տեւական թմբիրի մեջ գտնվող հիվանդին, որովհետեւ հակառակը ինքնասպանություն է համարժեք», եզրափակեց ԱԻՄ-ի նախագահը: Լ. Գ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

ԼՂՀ-ի ղեկավարությունն ընդունեց Հայաստանի բանկային պատվիրակությանը

Սեպտեմբերի 2-ին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ընդունել է Ստեփանակերտ ժամանած ՀՀ ԿԲ նախագահ Բագրատ Ասատրյանին: Զրույցի ընթացքում քննարկվել են ԼՂՀ բանկային համակարգի հիմնախնդիրները: Նույն օրը Բագրատ Ասատրյանին, ինչպես նաեւ նրա հետ ժամանած ՀՀ «Արդշինբանկի» կառավարիչի առաջին տեղակալ Արամ Անդրեասյանին եւ «Հայէկոնոմբանկի» կառավարիչ Վլադիմիր Բադալյանին ընդունեցին ԼՂՀ վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանը եւ առաջին փոխվարչապետ, էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարար Սպարտակ Թեւոսյանը: Օրվա երկրորդ կեսին հյուրերը մասնակցեցին Ստեփանակերտում ԼՂՀ պաշտպանության նախարարությանը կից մարզառողջարարական համալիրի հանդիսավոր բացմանը, որի շինարարությանը ֆինանսապես օգնել է «Արդշինբանկը»: Բացման արարողությանը ներկա էր ԼՂՀ ղեկավարությունը: «Լ. Ա.

Հրետակոծվել են Կրասնոսելսկի շրջանի սահմանային գյուղերը

Սեպտեմբերի 2-ին վերստին խախտվել է հայ-ադրբեջանական սահմանի հյուսիսարեւելյան հատվածում պահպանվող հարաբերական անդորրը: ՀՀ պաշտպանության նախարարության մամուլի եւ լրատվության վարչությունից Նոյյան Տապան գործակալությանը հայտնեցին, որ ժամը 17.00-18.35-ը ադրբեջանական կողմը հրետանուց, ականանետներից եւ խոշոր տրամաչափի գնդացիրներից հրետակոծել եւ գնդակոծել է Կրասնոսելսկի շրջանի Վահան գյուղի պաշտպանական դիրքերը: Հայկական բանակային ստորաբաժանումների համարժեք պատասխան գործողություններից հետո հակառակորդը դադարեցրել է կրակը: Զոհեր եւ ավերածություններ չկան: ՆՏ

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ

Ջեռուցման վարձը կավելանա, բայց ոչ 1000 դրամ

Լուրեր են տարածվում մամուլում, թե ջեռուցման վարձը դարձել է 1000 դրամ: Երքաղխորհրդի գործկոմի լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ նախորդ տարվա 3 ամիսների համար սահմանված յուրաքանչյուր մեկ քմ-ի համար 360 դրամ վարձը այս տարի ենթակա է փոփոխության, սակայն վերջնականապես որոշված չէ (նախատեսվում է 840 դրամ): Նույն աղբյուրը հայտնեց, որ երեկ տեղի ունեցած աշխատանքային խորհրդակցությունում նորից դժգոհություն է հայտնվել քաղաքի սանիտարական անբավարար վիճակից (հատկապես Արաբկիրի շրջանում): Չի կարգավորվում առեւտրի կազմակերպումը մի շարք հատվածներում, հատկապես մետրոյի «Երիտասարդական» կայարանի շրջակայքում. առեւտուրը կրպակներում ծավալելու փոխարեն դուրս է բերվում ասֆալտ գոտի, փողոց: «Կիեւյան» կամրջի վերանորոգման աշխատանքները ընթանում են գրաֆիկին համապատասխան եւ կավարտվեն մինչեւ սեպտեմբերի 19-ը:

ՅՈՒ. Ա.

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 6-րդ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴԻԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակը ԴԱՆԻԷԼ ՂԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆՆԵՐ

ԴԻԼԻՋԱՆՅԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

«Համաշխարհային բանկը չգիտես ինչու ենթադրում է, թե մենք ի վիճակի չենք վարկը վերադարձնել...»

1988-ի սոսկալի կործանարար երկրաշարժը լրջորեն դիպավ նաեւ Դիլիջանը: Սակայն չգիտես ինչու «աղետի գոտի» ասելիս մենք մեր հասարակական գիտակցության մեջ այդ գոտում Դիլիջանը չենք պատկերացնում: Եվ իզո՛ւր: Ճիշտ է, այստեղ, բարեբախտաբար, մեծ փլուզումներ չեն եղել եւ, փառք Աստծո, զոհեր չե՛ն եղել, սակայն քաղաքը շատ լրջորեն տուժել է. խարխլվել են տասնյակ բնակելի շենքեր եւ հազարավոր բնակիչներ մնացել են անօթեւան, շարքից դուրս են եկել արտադրական բազմաթիվ օբյեկտներ, մշակույթի օջախներ, դպրոցներ... Քաղաքի բնականոն կենսագործունեության ամենամեծ հարվածը եղավ «Իմպուլս» գործարանի փաստացի շարքից դուրս գալը, որի հետեւանքով աշխատատեղերից զրկվեց առնվազն երկու հազար մարդ՝ վիթխարի մի թիվ Դիլիջանի նման փոքր քաղաքի համար, հանգի առանց «Իմպուլսի» էլ ի՞նչ Դիլիջան: Ահա թե ինչու այստեղ գործուղման մեջ եղած օրերին, գործուղում, որի նպատակը [illegible] «Ազգի» ընթերցողներին ներկայացնելն էր, ես չէի կարող շրջանցել գործարանը: Եվ այսպես, լրագրողի իմ հարցերին պատասխանում է «Իմպուլս» գործարանի գլխավոր տնօրեն պրն. Էդուարդ Խաչատրյանը...

— Ի՞նչ եղավ երկրաշարժից անմիջապես հետո:

— Երկրաշարժից անմիջապես հետո, համաձայն կապի միջոցների արտադրության այն ժամանակվա նախարարի հրամանի, մեզ առաջարկվեց կանգնեցնել գործարանը, մարդկանց հանել վթարային շինություններից, ձեռնամուխ լինել արտադրական կարողությունների ապամոնտաժմանը եւ սկսել նոր գործարանի շինարարությունը: Մենք անմիջապես սկսեցինք մայր ձեռնարկության, ինչպես նաեւ այլ բնակավայրերում ու շրջաններում տեղադրված մեր դուստր-ձեռնարկությունների ամրացումը: Վերականգնեցինք Կրասնոսելսկի, Ոսկեպարի եւ Կույբիշեւի գյուղի (այժմ Հաղարծին) մեր արտադրական մասնաճյուղերը, զուգահեռաբար հիմնական աշխատանք տարանք Դիլիջանում: Այստեղ հենց միայն 10 հազար խմ. մեր արտադրական մասնաշենքերի վրա կատարեցինք ապամոնտաժման աշխատանքներ, սարքավորումներ, հաստոցներ տեղափոխեցինք համեմատաբար անվտանգ տարածքներում եւ... շարունակեցինք աշխատել: Ճիշտ է, նախկին հզորությունների շատ փոքր մասով, բայց մենք արտադրությունը չկանգնեցրինք ոչ այն ժամանակ, ոչ դրանից հետո, չնայած Միության փլուզման, պատերազմի ու շրջափակման հետեւանքով մեր գլխին թափված բոլոր դժվարություններին:

Շատ երկար ժամանակ հնարավորություններ էինք փնտրում գործարանը լրիվ կարողությամբ գործարկելու համար: Վերջապես, անցյալ տարի Համաշխարհային բանկը մեզ տրամադրեց 800 հազար դոլարի վարկ: Իրականում նախկին հզորությունները վերականգնելու եւ առաջ գալու համար մեզ անհրաժեշտ է 1 մլն. 250 հազար դոլար, բայց Համաշխարհային բանկը, չգիտես ինչու, ենթադրում է, թե մենք ի վիճակի չենք այդ գումարի վարկը վերադարձնել...

— Այդ դեպքում ի՞նչ: 800 հազար դոլարը կկորցնեք ու նորից կկանգնե՞ք:

— Ոչ: Հարկ կլինի Համաշխարհային բանկի հետ բանակցությունները շարունակել: Երեւի մեր նոր ղեկավարությունը կկարողանա նրանց համոզել, որ ոտքի կանգնելու համար մեզ անհրաժեշտ չափով օգնելու դեպքում մենք լիովին կփոխհատուցենք...

— Առայժմ ի՞նչ եք անում ստացած 800 հազար դոլարով:

— Նոր արտադրական մասնաշենքեր ենք պատրաստում հին, վթարվածի կողքին: Վանաձորի թիվ 606 շինվարչությունն է կառուցում: Շենքերը պատրաստ են, գոհ ենք:

— Իսկ ի՞նչ է, Դիլիջանում շինարարներ չկայի՞ն, որոնք չէի՞ն կարող նույն աշխատանքը կատարել...

— Շինարարությունը կատարելու համար մրցույթ էր հայտարարված, Դիլիջանի շինարարներն էլ էին դրան մասնակցում, բայց սա մրցույթում փաստաթղթերի ներկայացրած ծրագիրը հաղթեց: Բանն այն է, որ մենք նրանց միայն ֆինանսավորում ենք, մնացած ամեն ինչը իրենք են ձեռք բերում շինանյութերից սկսած, էլեկտրաէներգիայի ծախսի համար վճարով վերջացրած: Դիլիջանի շինարարների ներկայացրած ծրագիրը չէր տեղավորվում մեր ստացած վարկի շրջանակներում...

— Ի՞նչ եք արտադրում եւ ի՞նչ եք արտադրելու:

— Ինչ որ արտադրել ենք գործարանի շահագործման օրվանից՝ կապի միջոցներ, զանազան ժամանակակից տեխնիկական եւ հասակ համակարգեր: Օրինակ, պատրաստում ենք արտադրանք, որն ապահովում է ողջ գազատար խողովակաշարերի երկարությամբ անհրաժեշտ կապի ու ազդանշանների հաղորդումն ու ընդունումը: Նույնը նավթամուղի, երկաթուղու համար...

— Նախկինում ձեր գործարանը կապի միջոցների արտադրության համամիութենական համակարգի մի մասն էր եւ, ինչ թաքցնենք, ձեր արտադրանքը, լավը լինելով, թե վատը, ֆոնդավորված կերպով իջեցվում էր սպառողներին: Իսկ այժմ, շուկայական հարաբերությունների պայմաններում, դուք կարողանո՞ւմ եք սպառողական շուկա գտնել, մրցակցությանը դիմանալու համար ձեր տեխնոլոգիաները հնացած չե՞ն, արտադրանքի որակը միջազգային ստանդարտներին համապատասխանո՞ւմ է:

— Նախկինում էլ մեր գործարանը Միության լավագույն ձեռնարկություններից է եղել: Մեզ երբեք գլխում չեն արել, երբ մեր արտադրանքը տարել են: Հիմա էլ [illegible] նախկին շուկան պահպանում... մեր սպառողը ԱՊՀ երկրներն են, առաջին հերթին Ռուսաստանը: Տեխնոլոգիան հին չէ, արտադրանքի որակով համաշխարհային ստանդարտների մակարդակին ենք, որոշ տեսակներով նույնիսկ առաջ ենք: Օրինակ, մեր «ԿՄ-12+12» կոչվող սարքավորման առավելությունն այն է, կապի որակյալ հաղորդումը 24 կիլոմետր տարածության վրա առանց ազդանշանների ուժեղացման անհրաժեշտության, այն դեպքում, երբ գրեթե ամենուրեք 8-10 կիլոմետրի վրա պահանջվում է կառուցել այդպիսի միջանկյալ ուժեղացուցիչ կայաններ: Պատկերացնո՞ւմ եք, թե մեր արտադրանքը սպառողին ինչպիսի վիթխարի ծախսերից է ազատում ուժեղացուցիչ կայանների թիվը երկու-երեք անգամ նվազեցնելով: Ոչ, մենք մրցակցությունից չենք վախենում: Ավելին, հույս ունենք մոտ ապագայում նվաճել մերձավոր արտասահմանյան երկրների շուկաները: Պարզապես հարկ է փոքր-ինչ ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել մարկետինգին:

— Չի՞ կարելի այդ սարքավորումը հենց Հայաստանում սպառել: Մի՞թե Հայաստանին կապի այդպիսի միջոցներ պետք չեն:

— Պետք են, այն էլ ինչպե՜ս: Մենք մշակել ենք գյուղական կապի համար նոր սարքերակը: Բայց կապի նախարարությունը, որի պատվերով, ի դեպ, մենք կատարեցինք այդ սարքերակի մշակումը, հրաժարվեց կնքված պայմանագրով կարգով մեզանից գնել, իսկ շրջանային տեխհանգույցների միջոցներն առայժմ չեն ներում, որ դրանք իրենք մեզանից անմիջապես գնեն կատարեն...

— Իսկ ինչո՞ւ կապի նախարարությունը [illegible]...

— Նրանք մեզ հետ պայմանագիր չեն կնքել: Բանավոր պատվիրեցին, թե սարքերակը մշակեք, համոզված են, որ մեզ պետք է, նոր կգնենք: Մշակեցինք [illegible], համոզվեցին, որ դրա կարիքն ունեն, բայց պարզվեց, որ... միջոցներ չունեն: Ինչ-ինչ, շուկան շուկա է, մենք էլ կվաճառենք նրան, ով միջոց ունի ու վճարունակ է: Կարեւորն այն է, որ վաճառելու բան ունենանք, այն էլ որակյալ: Պատկերացրեք, մենք հնարավորություն ունենք գյուղում դնելու մի այդպիսի սարքավորում, որը մեկ գծով միանում է 12 կամ 24 բաժանորդի: Ավելին, կարող ենք այնպես անել, որ գյուղացին ունենա ոչ միայն իր բնակավայրի, այլեւ շրջկենտրոնի հեռախոսահամար, այսինքն, լինի, այսպես ասած, շրջկենտրոնի ուղղակի բաժանորդ...

— Դուք դա կարո՞ղ եք, ասենք, Իջեւանում վաճառել:

— Կարո՞ղ ենք, նույնիսկ նրանց սեփականից մի քիչ էլ էժան գնով, որով եւ հույս ունենք շուկա նվաճել:

— Ինչի՞ հաշվին:

— Շատ ինքնաբերաբար: Համաշխարհային պրակտիկայում արտադրական ծախսերի 40 տոկոսը գնում է աշխատավարձի վրա, իսկ մենք, երբ նույնիսկ աշխատավարձն այսօրվա համեմատությամբ տասնապատկենք էլ, դարձյալ այդ թիվը 10 տոկոսից չի անցնի: Սոցիալական առումով ինձ, որպես մարդու, այս փաստը ցավ է պատճառում, բայց իբրեւ արտադրության կազմակերպիչ ես այդ հանգամանքը իմ տնտեսական հաշվարկներում անտեսել չեմ կարող... Մի խոսքով, երկրաշարժից հետո հույս համարյա չէր մնացել, իսկ այժմ ես բավական լավատեսորեն եմ նայում գործարանի ապագային:

— Էժան աշխատուժի երկիր լինելը տխուր, շատ տխուր բան է, իսկ երբ դրա վրա նույնիսկ տնտեսական հաշվարկ է կառուցվում՝ արդեն ողբերգական բան է: Կուզենայի, որ շատ արագ ձեր այդ «կռվանը» կորցնեիք: Բայց դրա համար հարկ է, որ... ոտքի կանգնենք, եւ երկիրն էլ մեզ հետ ոտքի կանգնի: Միայն այդժամ մեր տնտեսական խեղճությունն առաջընթացի գործոն լինելուց կդառնա... հետամնացության չափանիշ: Բայց մենք, գալով, այժմ այնքան հեռու ենք ընկել, որ յուրաքանչյուր փոքրիկ դրական քայլ դիտվում է որպես մեծ առաջընթաց: Ինքներս մեզ չխաբենք, բայց եւ չհուսահատվենք: Այս առումով «Իմպուլս» գործարանն այցելելն ինձ խիստ ուրախացրեց...

— Մենք արդեն գործարան չենք, գիտե՞ք, թեեւ ես էլ հին սովորությամբ խոսքիս մեջ միշտ «գործարան» եմ ասում: Մենք հիմա «Իմպուլս» բաժնետիրական ընկերություն» ենք:

— Բա՞ց, թե՞ փակ տիպի:

— Առայժմ փակ...

[illegible] ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

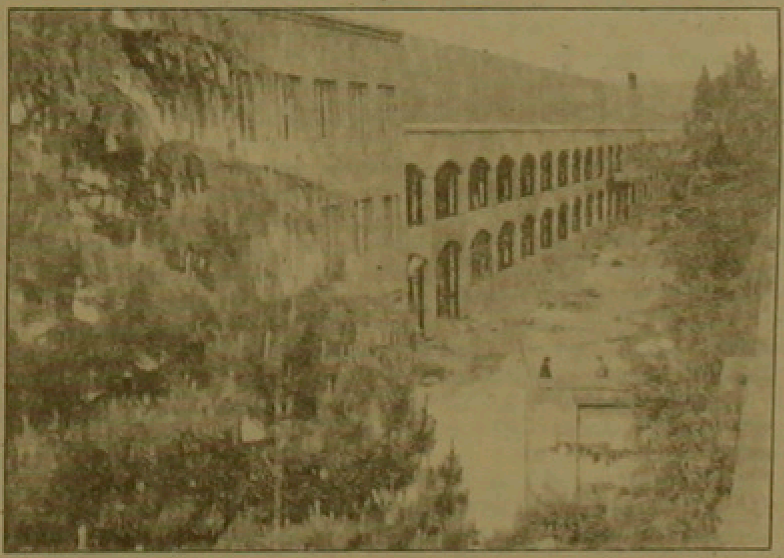

«Իմպուլս» գործարանի նոր մասնաշենքը

ԻՋԵՎԱՆ

Թերեւս շուտով կարմրախայտի հուշարձանը դնենք

Գեսի՞ձ ձո՞ւկ եք ցանկանում: Մտեք Իջեւանի շուկա կամ մինչեւ Կայանավան անցեք ավտոմայրուղով:

Ահա «Բարեկամություն» ճաշարանի մոտակա ծառերի տակ մեկն ուռուցքաղար ճյուղին հագցրած «մուրծի» ձկների շարան է վաճառում: Գինը ռուսականով է՝ 20 հազար ռուբլի: Ընդամենը 61 ձուկ կա շարանի վրա, որոնցից 12-ն են 20-25 սանտիմետր երկարությամբ, մնացածները մատնաչափ են, անգամ ճկույթաչափ: Հենց միայն օրապակաս այս ձկնիկների ներկայությունը հաստատում է, որ ձկնորսությունը մեզանում իրականացվում է բարբարոսական եղանակներով, որի առաջքն առնող չկա, չնայած այդ բանին կոչված այլեւայլ մարմինների կողքին ստեղծված է հատուկ՝ էկոլոգիական ոստիկանություն: Հիշենք, որ ոչ հեռավոր անցյալում, երբ հիմնական ուսագոր ծիլը կարճ էր, ձկան ուսը մեր գետերում եւ ջրավազաններում արգելվում էր անգամ խոշորանցք ցանցերով, որոնցից հետեւությամբ փրկվում էին մատնաչափ, այսինքն՝ չհասունացած ձկները, ուստի բնական պաշարները պահպանվում էին, տեղի էր ունենում վերարտադրություն: Իսկ այսօր ինչպե՞ս է արվում որսը: «Պետրոլի բոմբի» օգտագործումը հիմա արդյունավետ միջոց չի համարվում, որովհետեւ երեկվա երեխան էլ ձեռին դինամիտ ունի, կարողանում է ջրերի կենդանական աշխարհն առանց ֆիզիկական ջանքերի ու բռնվելու ոչնչացնել էլեկտրական հոսանքով, քիմիական նյութերով, իսկ վերջերս նաեւ ինքնաձիգ հրացանների եւ գնդացիրների կրակահերթերով եւ... հակատանկային ականներով: Այցելեք Ձորագի կամ Իջեւանի ջրամբար եւ կհամոզվեք: Իսկ երբ խղճական սիրող ձկնորսներից մեկը վստահելով ձեզ իր սիրտը բացի, ապա բարբարոսության փաստերից ձեր հոգին խռովք կառնի եւ ակամա ճչալու ցանկություն կունենաք: Իսկ ձկնագողերը հաճախ փչացնում են ոչ միայն բնությունը, այլեւ իրենց: Էլեկտրական հոսանքի հետ վարվել չիմացողներն իրենք են մահացու հոսանքահարվել, ձկների փոխարեն, պայթուցիկ նյութերից իրենք են զոհվել կամ դառձել հաշմանդամ: Օրվա «լավ տղերքը», որոնք ատրում են բարիք պարգեւող ծառի արմատները փչացնող կենդանու հոգեբանությամբ, արհամարհելով օրենք ու բարոյականություն, հաճախ իրենց անվանը «ֆիդայու», «հայրենասերի» պիտակ կպցրած, խփում են հայրենյաց հավերժական հիմքերից մեկին, որի անունը բնություն է: Եվ նրանց հանցագործ արարքները կանխել չի կարողանում անգամ էկոլոգիական ոստիկանությունը, որը զինված է օրենքի ուժով:

Իսկ խաղաղակերտ վարվելակերպի դեպքում մեր գետերն ու ջրամբարները կարող են ժողովրդին կերակրող պարենամթերքի շտեմարաններ լինել, երբ պահպանվի լեռնային գետակների ու նաղարտությունը եւ դրանք դառնան կարմրախայտի ուսարաններ ու վարձակալությամբ տրվեն կազմակերպություններին: Իսկ մինչ այդ երանելի օրվան հասնելը յուրաքանչյուր պաշտոնավոր ու զինյալի միայն ու միայն Հայաստանի հանրապետության օրենքների ուժով պիտի հասկացնել, որ որսագողությունը չարիք է: Պատճառը այլեւս հավասար է հանցագործ անպատասխանատվության: Հայաստանի աղքատիկ բնության շահերը պահանջում են շտապել, պետականորեն կարգ ու կանոն հաստատել մեր ջրավազաններում, այլապես վաղն անհրաժեշտ կլինի հանրապետության տեսանելի բարձունքներից մեկին դնել կարմրախայտ ձկան հուշարձան, ինչպես Իջեւանի հյուսիսային դարպասներին խոյանում է վերջին վայրի այծի բրոնզաձույլ արձանը, որը Կիրանցի ծորում գնդակահարվել է 1923 թվականին: Պիտի խստորեն հետեւել վաղուց հաստատված կարգին, որ ձկնորսությամբ զբաղվեն միայն կազմակերպություններում ընդգրկված սիրող ձկնորսները, որոնց որսագործիքը եղել է եւ կա ավանդական կարթը, իսկ որսագողության շարունակման դեպքում «զորացրել» բնության պահպանությանը կոչված բոլոր կազմակերպությունների աշխատակիցներին, որոնք իզուր միջոցներ են վատնում պետական ոչ հարուստ գանձարանից:

ՌՈԲԵՐՏ ԱՐԱՄՅԱՆ,
Իջեւան

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մշակույթ

ԳՐԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ

Գնահատել ու պաշտպանել, կնշանակի՝ ստեղծել

Սեպտեմբերի 7-ին բացվելու է Հայաստանի գրողների միության վարչության ընդլայնված պլենումը, որտեղ քննարկվելու են վերջին տարիների մեր գրական կյանքի ստեղծագործական և հրատարակչական հնարավորություններին վերաբերող հիմնահարցեր։ Գրականագետ Պետրոս Դեմիրճյանի հոդվածը արդի մեր գրական ընթացքի բնորոշ երևույթների քննության մի փորձ է։

Ի՞նչ է պետք գրողին երկնելու, լույս աշխարհ հանելու համար՝ թուղթ ու գրիչ, ու նաև սուր այս, արթուն միտք, մի խոսքով տաղանդ։ Եվ երբ թուղթն ու գրիչը դեռ կարելի է ձեռք բերել (թեև այսօր դա էլ դյուրին խնդիր չէ), տաղանդը անպայման պետք է շնորհված լինի ի վերուստ։ Այստեղ արդեն, ինչպես ասում են, ոչ ոք ոչնչով օգնել չի կարող։

Բայց... Ինչպես ամեն խնդրի մեջ, այստեղ էլ կա մի բայց, որ խորհել է տալիս, թե բացի թուղթ ու գրիչից, բացի տաղանդից, լիարժեք ստեղծագործելու համար անհրաժեշտ է նաև մի ուրիշ շատ կարևոր բան, որ կոչվում է... ստեղծագործական կամ պարզապես գրական մթնոլորտ։ Իսկ այդ արդեն ոչ թե տրվում է, այլ ստեղծվում, կազմակերպվում նույն այդ գրողների համախմբման, իրար սատար կանգնելու, ընդհանուր ուժերով ազգային գրականության սայլը տեղից շարժելու համար։ Ահա թե ինչու նպատակին են կոչված գրողների միություններն ու ընկերությունները և ահա թե ինչու այսօր ամենևին զարմանալի չպիտի հնչի, որ, ասենք, Հայաստանի գրողների միության վարչությունը, հին ու նոր վեճերը թողած, լուծելի ու անլուծելի խնդիրները մի կողմ դրած, որոշել է իր առաջիկա պլենումը նվիրել... ստեղծագործական հարցերին։ Մինչդեռ շատերն են տարակուսում, և հենց գրողների շարքերում, թե գրականությունը վաղուց արդեն հանգուցյալ է, իսկ մենք ուզում ենք նրա կենսական հարցե՞րը քննության առնել։

Բայց անկեղծ լինենք և ընդունենք, որ, ի վերջո, նման քննարկումների անհրաժեշտությունը կա։ Որքան էլ անցումային շրջանը բարդ ու խրթին է, որքան էլ գրողների կյանքի պայմանները ահավոր են, բայց հոգևոր կյանքը չի կարող կանգ առնել, ճշմարիտ գրողը չի կարող արձակուրդ վերցնել կյանքից, և հենց միայն այն պատճառով, որ իսկական գրողը լիարժեք ապրում է գրելով, ստեղծագործելով, իսկ երբ դա չկա, նա զրկվում է իր կյանքի բովանդակությունից։

Ուրեմն, դարձյալ ու դարձյալ գրողին, գրականությանը հարկավոր է մթնոլորտ։

Վերջին տարիներին մեր իրականության մեջ շատ բան է փոխվել։ Լևոն Հախվերդյանի բնորոշմամբ, օրինակ, «մենք մեր հոգեբանությամբ, մեր հոգեկան կերտվածքով փոխվեցինք այն աստիճան, որ մենք էլ մեզ չենք ճանաչում» («Սով. Հայաստան», 2 ապրիլի, 1989 թ.), Հրանտ Մաթևոսյանը գտնում է, որ «խորապես արժե տագնապել մշակութային մեծ ճգնաժամի առիթով» («Գրական թերթ», թիվ 10, 1994 թ.), Վահե Օշականյանն արձանագրում է, թե «...կարելի է համարձակորեն խոսել Հայաստանում խորհրդային մշակույթի վերացման մասին» («Ազգ», 1993 թ.), Սեյրան Գրիգորյանը մատնանշում է մեր գրական ժառանգության կարգավիճակը և օրվա հրամայականը ձևակերպում որպես «կորսված հայոց գրականության հայտնագործում» («Գրական թերթ», թիվ 14, 1993 թ.), Վահրամ Մարտիրոսյանը գտնում է «արդի հայ գրականության անձնկատելի մահը» («Առավոտ», 11-12 օգոստոսի, 1995 թ.), իսկ Ռազմիկ Դավոյանի մտահոգությունն ավելի մեծ տագնապ է հարուցում. «Մենք երկատված ենք, երկրորդայնացված ենք, ամբողջական մի բան։ Հայոց միտքի տեսակը ճանաչում չի գտնում, չի գործում իբրև միավոր» («Սով. Հայաստան», 2 ապրիլի, 1989 թ.), գուցեև նույնը հաստատում է Հակոբ Մովսեսը. «Այսօր, կորցնելով մշակույթը, մենք ոչ թե ինչ-որ գեղագիտական չափումներից կզրկվենք, այլ կկորցնենք (արդեն կորցնում ենք) մեր ապագան, տեսակը» («Հայաստանի Հանրապետություն», թիվ 41, 1992 թ.)։

Այս ամենը ճիշտ է։ Տագնապի այս ահազանգերը, անկասկած, արդի մեր կյանքին սպառնացող հոգու սովի ախտորոշման նշաններն են. «Ես ձեզ ասում եմ կգա օրը սով /Եվ դուք կփակցնեք ձեռքս սեղանի մոտ»... Բանաստեղծի մարգարեությունը նույն ուժգնությունն ունի այսօր։ Բայց դրանք ասվում և շեշտվում են ոչ թե մեր կամքը թուլացնելու, հուսալքելու, այլ մեզ զգաստացնելու, առավել մեկտեղելու, ելքի որոնման մղելու համար։ Եվ հենց այստեղ է, որ անխուսափելի աղետի սարսափից լայն բացված մեր աչքերը ոչ թե ցոլքից կուրանան, այլ միայն ավելի լավ տեսնեն այն ուղիները, որոնցով հայ ազգի մշակույթն ու գրականությունը դուրս են գալու ճգնաժամային վիճակից։

Մեր ժողովրդի կյանքի արմատական հեղաշրջման առաջին տարիները ետևում են մնացել։ Արդեն երեկվա մեջ են նաև մեր առաջին ոգևորությունները, ծոմորությունները ու սխալները։ Հիմա սթափվելու ժամանակն է, Սասունցի Դավթի ձայնը միշտ կենդանի պետք է հնչի մեր ականջների մեջ, բաց աչքով ու լավ լսենք «Ով արթուն է, արթուն կացեք, ով քնած է, ելեք կեցեք», որովհետև թշնամին միայն նա չէ, ով զենքը ձեռքին զայրույթ թե շփոթ սուրն զարկում է մեր հայրենիքի վրա, այլ նաև նա, ով թեև յուրային, բայց վախից արտում կամ քնած է, դիմավորում զինյալ թշնամուն...

Ուրեմն, իրատես լինենք և ընդունենք այսօրվա իրողությունը առողջ խորհրդային ոչնչացման, մարքսիստական գաղափարախոսության փլուզմամբ սկսված ու այսօր էլ շարունակվող ժողովրդի կյանքի վերափոխման, վերակողմնորոշման բարդ ընթացքի մեջ։ Եվ տեսնենք նորանկախ Հայաստանի զարգացման գլխավոր ուղղությունը կյանքի բոլոր բնագավառներով մնացյալ աշխարհի հետ ինտեգրացվելու միտումը։ Եվ եթե այդպես է, ապա հայ մշակույթը, գեղարվեստական մտածողությունը, գրականությունը այլընտրանք չունեն, կամ պետք է նոր գտնեն նոր ժամանակի ոգով, կամ դարձյալ ետ մնան զարգացման ընդհանուր հոսանքից։

Սա նշանակում է, որ եթե երեկ մենք կարող էինք մեզ թույլ տալ պարփակվելու խորհրդային երկրի գրական-մշակութային սահմանների շրջանակներում, ապա այժմ արդեն, ուզենք թե չուզենք, պետք է նոր ձգտենք համաշխարհային գրականության ու արվեստի նվաճումների հետ, որտեղ ոչ միայն չի գործում «եղբայրական գրականության» օրենքը, այլև, ընդհակառակը, տիրում է ամենադաժան մրցակցությունը։

Գլխավորն այն է, որ այսօր, առավել քան երբևէ մեր ժողովրդի բազմադարյա պատմության ընթացքում, մենք ունենք աշխարհի հետ համաժամանակյա ընթացքի, ուղիների և սկզբունքային արժեքների այսօր, այս պահին և ոչ թե ուշացած ու միջնորդավորված ճանաչելու և ճանաչեցնելու բացառիկ հնարավորություն։ Ահա թե ինչու ամենևին էլ պատմական ու տարօրինակ չպետք է հնչի այնտեղի մի փիլիսոփայի ծրագրի առաջադրումը, ինչպես ասի, Վահե Օշականի բնորոշմամբ, հայ մտքի ապաստարանն է, որի «կառուցողական հետևանքը պիտի լինի հասնելն աշխարհին։ Ու ավելի առաջ անցնելն» («Վարուժան», թիվ 2, 1994 թ.)։

Իրականությունն այն է, որ ժողովրդի հոգևոր կյանքը չի կարող մեռնել՝ քանի դեռ առողջ է նա, քանի դեռ շնչում է նրա կենդանի օրգանիզմը։ Իսկ արժեքներ ստեղծվել և ստեղծվում են բոլոր ժամանակներում և խավար միջնադարում, և բռնապետական-ստալինյան շրջանում, և Հայաստանի կատարյալ անկախության մեր օրերում։ Հարցն այն է, թե մշակույթի, գրականության զարգացման ընթացքը տվյալ շրջանում որքանո՞վ է վերընթաց, որքանո՞վ է խորքային, ի՞նչ չափով է հիմնված ժողովրդի հոգևոր մշակութային ավանդույթների վրա և ի՞նչ չափով նորոգում, իրենը դարձնում համաշխարհային գեղարվեստական մտքի փորձը։ Այսինքն՝ ի՞նչ է տալիս և ի՞նչ է վերցնում, ինչի՞ց է հրաժարվում և ինչի՞ն է ընդառաջ գնում։

Այս հարցերի պատասխանները դյուրին կլինի գտնել, եթե հիշենք այն արգելքներն ու խոչընդոտները, որ զգալի էին մեզ նախորդ տասնամյակների գաղափարախոսական ցանցերի ճնշման ներքո։

Սկսենք մտածողության բազմազանության, գրողների աշխարհայացքային հարստության անհրաժեշտության խնդրից։ Աշխարհում արվեստն ու գրականությունը դեպի խորագույն արժեքներ գնում են անընդհատ որոնելու, մտածողության բարդ ու անսպասելի ձևերի փորձարկման ճանապարհով։ Մենք զրկված էինք այդ հնարավորությունից։ Ուրեմն, նախկին իներցիայով, չպետք է միանգամից մերժենք դրանք, և ոչ էլ սերկամտորեն կույր գնանք։ Պրոֆեսիոնալ քննադատությունն իր ասելիքը պետք է վերցնի ուշի-ուշով հետևելու, բացը չորից ջնջելու, գնահատության չափանիշները պահելու, ընթերցողի ճաշակը պաշտպանելու, ձևավորելու դժվարին, բայց իր միակ ու արդարանալի պարտականությունը։ Մեր ստեղծագործական աշխատանքի քննույթն այնպիսին պետք է լինի, որ հնարավոր դարձնի գրական ու մշակութային ամենատարբեր ուղղությունների, սկզբունքների, հոսանքների համագոյությունը, որի դեպքում միայն կարելի է խոսել դրանց առողջ մրցակցության մասին։ Այդպիսի մոտեցման դեպքում իրենց ճշմարիտ գնահատությանը կարժանանան մեր ժողովրդի գեղարվեստական ինքնագիտակցությունը ձևավորող և մտածողության ամենատարբեր համակարգեր ներկայացնող մեծությունները՝ խորապաշտներից, կենսապաշտներից մինչև միստիկներ ու անդրապաշտներ, Թումանյանից, Չարենցից, Վարուժանից մինչև Ինտրա ու Տեմիրճիպաշյան, որոնց մտածողության միստիկական, իդեալիստական հենքը ոչ ուղղակիորեն, բայց անդրադարձային, բարդ հայեցային միջոցներով է ներկայացնում մարդու ու կյանքի փառաբանությունը, որ նույն կենսապաշտությունն է դարձյալ, սակայն մտածողության մեկ այլ, առավել բարդ հարթության կամ մակարդակի վրա։ Եվ այստեղ, գրական-մշակութային նորագույն ու... թյուններին հետևելու, նրանց հետ համաքայլ ընթանալու խնդրում վիճելի դեր է վերապահված արտասահմանյան գրողներին ու գրականությանը։ Մենք պետք է կարողանանք ոչ միայն խոսքով, այլև գործով իրական դարձնել միասնական հայ մշակույթ, միասնական հայ գրականության հասկացությունները, համախմբել մեր ջանքերը գրական նոր երևույթների ճանաչման, քննության, գնահատման հարցերում։

Երկրորդ՝ ազգային և համամարդկային ճիշտ հարաբերակցությունը։ Այլևս պետք է անդառնալի համարել ժողովրդի ազգային արժեքների ճնշման, ազգային ամենանվիրական զգացմունքների ոտնահարման գնով մարդկային ընդհանուր երջանկության հասնելու պատրանքային ձգտումները։ Ոչ նեղմիտ ազգայնականություն, ոչ էլ ապազգային կոսմոպոլիտիզմ, այլ ազգայինի խորքային յուրացման միջոցով համամարդկային, տիեզերական հույզերի ու խոհերի արտացոլման բարձր արվեստ. այս է ճշմարիտ արվեստի ու գրականության բնականոն ուղին։

Երրորդ՝ արվեստի մատչելիությունը։ Խորհրդային արվեստագիտական, գրականագիտական միտքը, անհիմնորեն նույնիսկ դասական մարքսիզմի հայացքների ու տեսակետների գռեհկացված տարբերակը ներկայացնելով, քարոզում էր ժողովրդական լայն զանգվածներին մատչելի արվեստի ու գրականության անհրաժեշտությունը, բնականաբար հիմնովին մերժելով էլիտային, միջինից բարձր, դժվարամատչելի հեղինակներին ու նրանց ստեղծած արժեքները։ Բայց չէ՞ որ հենց այդպիսի խիզախ նորարարների ջանքերով է, որ առաջ է ընթանում գրական կյանքը, մտածողությունը, երբ [illegible] չարենցյաններն ու սևակները, մարկեսներն ու մարկեսյանները, կաֆկաները ու ջոյսները, համաշխարհային գեղարվեստական միտքը, անկասկած, կղզիներ տեղում, չէր լինի բնական զարգացում։ Պատահական չէ, որ այս մտահոգությունը հստակ է նաև նախկին խորհրդային այլ ժողովուրդներին, մասնավորապես ռուս գեղարվեստական մտածողությանը։ «Մտքեր առաջադեմ մշակույթի մասին» հոդվածում («Իզվեստիա», թիվ 320, 1989 թ.) ակադեմիկոս Դմիտրի Լիխաչովը իրավացիորեն ընդգծում է, որ իր բարձրագույն արտահայտությունների մեջ մշակույթի գոյության համար ամենից առաջ անհրաժեշտ է «Բարձրագույն մշակույթի ներկայացուցիչների միջավայր»։ «Պետք չէ վախենալ երկրում էլիտային մշակույթի գոյությունից..., շարունակում է նա, տաղանդների և կրթյալ մարդկանց էլիտային մշակույթը անպայման պետք է գոյություն ունենա բնականոն մշակութային հասարակության մեջ»։

Ասացինք, որ այդպիսի էլիտային միջավայրի, ստեղծագործական մթնոլորտի ձևավորման, գեղարվեստական մտածողության խոր ու ինքնատիպ, նոր ու անակնկալ ձևերի փնտրման, խրախուսման դժվարին գործը պետք է իրականացնեն գրողներին միավորող միություններն ու ընկերությունները։ Բայց խնդիրն [illegible] զարգացման նոր պահանջներին, այդ միությունները պետք է վերանայեն իրենց կառուցվածքային ձևերը, աշխատանքի մեթոդները, մշակեն գրական կյանքի կազմակերպման նոր ձևեր, եղած միջոցները առավելագույնս տրամադրեն գրական մամուլի աշխուժացմանն ու ուժեղացմանը, գրողներին չնչին նպաստներով օժանդակելու փոխարեն, հնարավորություն տան նրանց գրական մամուլում բարձր վճարվող հրապարակումների միջոցով վաստակելու այդ միջոցները, որն ավելի համապատասխան կլինի գրողի բարոյական սկզբունքներին։

Չորրորդ՝ գրական երկի գնահատությունը։ Այսօր այլևս ոչնչով չեն կարող արդարացվել խորհրդային շրջանի մեր կյանքի սկզբունքներից բխող ներողամտությունը, հանդուրժողականությունը, ընկերականությունը գեղարվեստական երկերի գնահատության ժամանակ։ Սովորական պատմողականությունը, նկարագրական ոճը, առանց հոգեբանական զսպանակի, դասագրքային «անբեղի» գրականությունը չպետք է մրցակից դառնա խիզախ արվեստի, բարձր գրականության համար։ Բայց և գնահատության այդպիսի խստապահանջությունը չպետք է հակառակության մեջ մտնի յուրաքանչյուր գրողի նկատմամբ դրսևորվող հավասար ուշադրության ու մարդկային և պրոֆեսիոնալ հոգատարության հետ։

Վերջապես, ուրախալի է, որ հակառակ բոլոր մռայլ կանխատեսումներին, վերջին տարիների մեր գրական կյանքը, թեև դանդաղորեն, երկչոտ կերպով, բայց վերոհիշյալ սկզբունքների դիրքերից վերափոխման որոշ նշաններ է ցույց տալիս։ Ջանասեր անհատների և կազմակերպությունների նախաձեռնությամբ լույս են տեսնում խիստ արժեքավոր գրքեր, հիմնվում են կարևոր մատենաշարեր («Այբ Մանուկյան» շարքը, «Գարուն» ամսագրի «Աղոթն» հրատարակչության թարգմանական գրականության մատենաշարը, «Վան Արյան» տպագրական-հրատարակչական համալիրի «Արդի հայ բանաստեղծություն» մատենաշարը), ստեղծվում են նոր հրատարակչություններ («Ափրոն», «Անահիտ», «Փյունիկ» և այլն), աստիճանաբար ժամանակ, տրամադրություն և միջոցներ են հայտնաբերվում գրական երեկոների ու հոբելյանների, մրցանակաբաշխությունների անցկացման համար։ Մամուլի օրգաններն սկսում են ավելի ու ավելի լայն տեղ հատկացնել գրականությանը, մշակույթին։ Օրեցօր շատանում են գրական-մշակութային ձեռնարկումները խրախուսողներն ու հովանավորողները։

Մի խոսքով, չնայած բոլոր տեսակի բնական ու արհեստական խոչընդոտներին, գրական կյանքը կա, առկա է ներքին ու արտաքին կարգի իր խմորումներով, կասկածներով ու հուսահատումներով։ Նշանակում է, կա նաև ստեղծագործական քննարկումների կարիք։ Գրողները այլ ճանապարհ չունեն բացի ստեղծագործելուց և դրա դիմաց միայն մի բան են ակնկալում ուշադիր, սրտացավ վերաբերմունք, այն, ինչ դեռևս մեր դարի սկզբին հանճարեղորեն դիպուկ բնորոշել է մեծն Թումանյանը. «Գրականություն ունենալու համար ժողովուրդները պետք է ոչինչ չխնայեն, և նույնիսկ պաշտպանելու դեպքում էլ լավ իմանան, որ իրենց պահածներից ու պաշտպանածներից տասնից մինն է միշտ գրող դուրս գալու, հարյուրից մինը տաղանդավոր և հազարից մինը հանճարեղ։

Այո, կարելի է տաղանդներ ու հանճարներ ունենալ, բայց ունենալու համար պետք է գնահատել ու պաշտպանել, իսկ գնահատել ու պաշտպանել արդեն վաղուց ասված է, կնշանակի՝ ստեղծել»։

ՊԵՏՐՈՍ ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ միջազգային

ՌԱԶՄԱԿԱՆ

Բազմազգ խաղաղարար ուժեր. Տեսություն եւ իրականություն

«Մարտ դաշտավայրի» տարիներին բանակները պատրաստվում էին մեծ դաշտավայրերի, որտեղ հսկայական տարածքների վրա նրանք պիտի կռվեին միմյանց դեմ, օգտագործելով ատոմային ռումբեր, հրթիռներ, մեծ քանակությամբ տանկեր եւ այլն: «Մարտ դաշտավայրի» ավարտից հետո մեծ դաշտավայրերի փոխարեն սկսվեցին տասնյակ բախումներ եւ հանկարծ պարզվեց, որ պետք է կռվել ոչ թե թշնամու բանակայինների, այլ ռազմիկներ չունեցող ճամբարների դեմ, ավելին ոչ թե զինվորների, այլ փախստականների, այսինքն նրանց, որոնց ուզում եք ոչ միայն պահպանել, այլեւ որոնց համակրանքն ուզում եք շահել: Պետք է կարողանալ ճիշտ ձեւով խուզարկել ավտոմեքենան, որի մեջ երեխաներ կան, բայց կան նաեւ թաքցրած զենքեր, ուղեկցել բարձրաստիճան պաշտոնյաների, որ նրանք անվտանգ կարողանան հանդիպել տեղացիների հետ, համագործակցել տեղական զինվորականների հետ եւ այլն: Դրանք բոլորովին նոր խնդիրներ էին եւ պարզվեց, որ ոչ բոլոր բանակներն են դրանց պատրաստ: Այդ նոր խնդիրների լուծման համար էլ ստեղծվեցին բազմազգ խաղաղարար ուժերը:

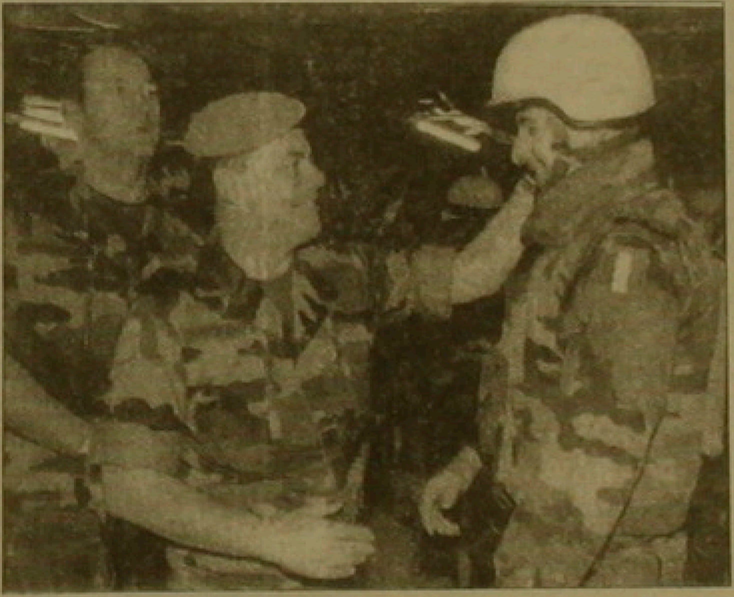

Մեզ համար, նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ այդպիսի ուժեր կարող են հայտնվել նաեւ Ղարաբաղում, հետաքրքիր է իմանալ, թե ինչ են իրենցից ներկայացնում այդ ուժերը, որտե՞ղ են նրանց մարզում, ի՞նչ են սովորեցնում, ի՞նչ նպատակներ են դրված նրանց առջեւ եւ այլն:

Ինչպես հայտնեց «Ազատություն» ռադիոկայանի ռուսական ծառայությունը, օգոստոսի 6-ից 26-ը ամերիկյան Ֆորտ-Պոլ բազայում ՆԱՏՕ-ի «Համագործակցություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում անցկացվեցին բազմազգ խաղաղարար ուժերի զինավարժություններ, որոնց մասնակցեցին Կենտրոնական Եվրոպայի եւ ԱՊՀ մի շարք երկրներ:

Ֆորտ-Պոլը հրաշալի սարքավորված, կես միլիարդ դոլլար արժողություն ունեցող ռազմական բազա է, որը Ամերիկայում համարվում է լավագույններից մեկը՝ հետեւակի վարժեցման համար:

Խաղաղարարների զինավարժությունները տարբերվում են սովորական զինավարժություններից: Նախ, խաղաղարար գործողությունների համար բանակներ պետք չեն: Բավական է դասակը կամ, ծայրահեղ դեպքում, վաշտը: Դրանց առանձնահատկությունը նաեւ այն է, որ պետք է կարողանալ հմտորեն անցկացնել պարեկությունը, ուղեկցել փախստականներին, այնպես ուղեկցել բարձրաստիճան պաշտոնյաներին բանակցությունների կամ բնակչության հետ հանդիպման ընթացքում, որ ճանապարհին նրանց չսպանեն:

Զինավարժության բոլոր մասնակիցները ժամանել էին իրենց զենքերով: Շատ երկրներում առայժմ դեռ օգտագործվում են խորհրդային AK-47 ինքնաձիգները: Միայն չեխերն ու սլովակներն են օգտվում իրենց սեփական զենքից, իսկ լեհացիները՝ իսրայելական ինքնաձիգներից:

Զինավարժությունների մասնակիցներին ամենից շատ զարմացրել էր դեպքերի ընդօրինակման ճշմարտանման լինելը: Դրան հասնելու համար օգտագործվել էր այսպես կոչված ինտեգրացված ռադարային համակարգը: Դա մի փոքրիկ մետաղյա տուփ է, որն ամրացվում է զենքի փողաբերանի հատվածին, իսկ յուրաքանչյուր մարդու վրա, կենսականորեն կարեւոր կետերում, առջեւից կրծքի վրա եւ հետեւից մեջքի, տեղադրվում են չորսական մետաղյա շրջանակներ: Հենց որ կրակոցները եւ, երբ ռադարի ճառագայթը ընկնում է որեւիցե շրջանակի վրա՝ մարդը համարվում է սպանված եւ երբ օրով դուրս է մնում զինավարժություններից: Ավելին, երբ խաղաղարարները ուղեկցում էին բարձրաստիճան պաշտոնյային եւ հնչեցին անհայտ նշանառուների կրակոցները, եւ երբ ամբոխի մեջ ընկան մարդիկ ու սկսեցին գոռալ, խուճապահար գոռալ եւ նրանց մարմինների վրա արյուն երեւաց (դա, իհարկե, ներկ էր), այդ ամենն այնքան ճշմարտանման էր, որ շատ զինվորներ ուղղակի շփոթվեցին եւ չգիտեին ինչ անել: Հաջորդ անգամ, իրական կյանքում նրանք արդեն չեն շփոթվի եւ կիմանան, թե ինչ անեն:

Կազմակերպիչները նաեւ հոգեբանորեն էին շատ ճիշտ ստեղծել զինավարժության սցենարը: Մարդիկ, որոնց օգնելու էին գալիս զինվորները, ամենեւին էլ շնորհակալ չէին նրանց: Նրանք գոռում էին. «Դուք մեզ պետք չեք, մեզ բժիշկ է հարկավոր, դուք ինչո՞ւ եք եկել այստեղ»: Այդ ջղայնացած եւ վրդովված մարդիկ մերժում էին օգնությունը: Զինվորներին որպես խաղաղարարների, չէին ընդունում նաեւ այն ժամանակ, երբ նրանք իրարից բաժանում էին երկու թշնամացած, միմյանց հետ կռվող խմբավորումներ:

Զորախաղի սկզբում, երբ ամեն ինչ կատարվում էր դասակի մակարդակով, հնարավոր էր դասակի ներսում բավարարվել մայրենի լեզվով: Բայց երբ սկսվեցին համատեղ վարժանքները, երբ տարբեր երկրներից եկած զինվորները սկսեցին միասին մարզվել, անհրաժեշտ եղավ անգլերենի իմացությունը: Իսկ երբ անգլերենի իմացությունը չէր բավականացնում նրանք հաջողությամբ բացատրվում էին ձեռքերի, մարմնի եւ դեմքի օգնությամբ: Եվ դա շատ կարեւոր ունակություն է, որովհետեւ խաղաղարարներին սովորեցնում են, որ նրանք պետք է կարողանան համագործակցել տեղի զինվորականների հետ: Չէ՞ որ շատ հետաքրքիր վիճակ է ստեղծվում, երբ խաղաղարար ուժերը գալիս են մի որեւիցե երկիր: Նրանք զավթիչներ չեն, բայց եւ չեն ենթարկվում տեղի իշխանություններին: Չեն հարում բախման եւ ոչ մի կողմին, բայց հնարավոր է, որ ունենան ինչ-որ համակրանքներ եւ հակակրանքներ: Այդ պայմաններում ամենից կարեւոր համագործակցությունն է տեղի զինվորականների հետ, բժշկությունը:

Մեզ, հայերիս, անշուշտ հետաքրքրում է, թե խաղաղարար գործողությունների ժամանակ հաշվի կառնվի՞ արդյոք տեղի բնակչության պատմականորեն առաջացած վերաբերմունքը որոշակի երկրի խաղաղարարների հանդեպ: Ցավոք սրտի, նույնիսկ զինավարժությունների ժամանակ դա հաշվի չի առնվում: Սցենարով դա չի նախատեսված: Նախատեսված է միայն, որ կան ինչ-որ երկու հանրապետություններ եւ նրանց միջեւ գտնվում են խաղաղարարները:

Ֆորտ-Պոլի զինավարժություններում շատ երկրների զինվորականներ ցուցաբերեցին բարձր վարպետություն: Ուկրաինացիները լավագույններից էին: Միայն նրանք եւ բրիտանացիներն էին, որոնք ականապատված խոչընդոտներ հաղթահարելիս ոչ մի զինվոր չէին կորցրել:

Ինչպես Բրոդվեյում խաղացվող օպերաներն են տարբերվում իրական կյանքից, այնպես էլ Ֆորտ-Պոլի զինվորականները որոշ իրական խաղաղարարներից:

Մահմեդական Գորաժդե միջնատարածքը, որը գտնվում էր Բոսնիայում սերբերի շրջապատման մեջ, մի շաբաթ առաջ թողեցին հեռացան բրիտանական եւ ուկրաինական խաղաղարարները: Երբ բրիտանական խաղաղարարները դուրս եկան այդ տարածքից իրենց հանդերձանքով եւ զենքերով, ապա ուկրաինական զինվորներն ու սպաները կորցրեցին իրենց հրաձգային զենքի եւ հանդերձանքի մի մասը: Սերբերը կասկածում են, թե ուկրաինացիները վաճառել են իրենց զենքն ու հանդերձանքը մահմեդականներին: Իսկ ուկրաինացիները պնդում են, որ այդ զենքը մահմեդականներն իրենցից ուժով են խլել: Դեպքերի ականատեսներն են ռուսաստանյան ավտոշարասյան վարորդները, որոնք ՄԱԿ-ի գերագույն կոմիսարիատի փախստականների վարչության հետ եղած պայմանավորվածության համաձայն կանոնավոր կերպով հումանիտար բեռներ են տեղափոխել Գորաժդե միջնատարածքի խաղաղ բնակչությանը: Վարորդները վկայում են, որ ուկրաինական խաղաղարարները զբաղված են եղել հարբեցողությամբ, տեղի են ունեցել [illegible] սպաների եւ զինվորների միջեւ, կարգապահություն չի եղել...

ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՏ.

ԱՇԽԱՐՀ

Իրանը տարածաշրջանում Սիրիայի լավագույն եւ հուսալի բարեկամ

Ինչպես հաղորդում է Իրանի ռադիոն, սեպտեմբերի 2-ին Իրանի նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանին ընդունեց Սիրիայի փոխնախագահ Աբդուլ Հալիմ Խադդամին: Վերջինս Իրանի նախագահին հայտնեց Սիրիայի նախագահ Հաֆեզ Ասադի ողջույնը: Հանդիպման ընթացքում Խադդամն ընդգծելով երկու երկրների միջեւ եղած հիմնական ռազմավարական հարցերի վերաբերյալ կարծիքների ընդհանրությունը, Իրանին համարեց տարածաշրջանում լավագույն եւ հուսալի բարեկամ: Նա Սիրիայի անհանգստությունը հայտնեց վերջին ժամանակներս տարածաշրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունների եւ հատկապես Իրաքի սահմանամերձ գոտում ամերիկյան զինուժի կենտրոնացման վերաբերյալ: Ռաֆսանջանին նույնպես իր անհանգստությունն ու մտահոգությունն արտահայտեց տարածաշրջանում սիոնիստների առնչությամբ եւ Լիբանանի ժողովրդի պայքարը Ամերիկայի եւ Իսրայելի վարչակարգի ոտնձգությունների դեմ արդարացի համարեց:

Նույն օրը Աբդուլ Հալիմ Խադդամը հանդիպում ունեցավ Իրանի առաջին փոխնախագահ Հասան Հաբիբիի հետ, որի ընթացքում քննարկվեցին տարածաշրջանին առնչվող հարցեր: Կողմերն ընդգծեցին Իրաքի տարածքային անբաժանելիության դրույթը: Շեշտվեց տարածաշրջանում ամերիկյան զինուժի եւ սպառազինության կենտրոնացման սպառնալիքը, որը պատճառ է դառնում իրադրության լարվածության եւ անկայունության համար:

Երկու երկրների փոխնախագահները դատապարտեցին ամերիկյան եւ իսրայելական վարչակարգի ոտնձգությունները ընդդեմ մահմեդական երկրների, հատկապես Պաղեստինի եւ Լիբանանի: Նրանք իրենց հավանությունը հայտնեցին այդ երկրների ազատագրական պայքարին:

Ս. Գ.

Իտալիայում վաղ ընտրություննե՞ր

Իտալիայի անցումային կառավարությունը հավանաբար իշխանության ղեկին կմնա մինչեւ տարվա վերջը, իսկ եկող տարվա առաջին մի քանի ամիսների ընթացքում կանցկացվեն նոր, համընդհանուր ընտրություններ: Այսպիսի եզրակացության են հանգել Ֆրանսպրես գործակալության աշխատակիցները, հետեւելով վարչապետ Լամբերտո Դինիի եւ նախագահի Օսկար Լուիջի Սկալֆարոյի վերջին շրջանում արած հայտարարություններին: Քաղաքական դիտորդներն այս հարցի շուրջ պարզաբանումների են սպասում սեպտեմբերին, երբ պատգամավորները կվերադառնան արձակուրդից եւ խորհրդարանը կվերսկսի իր աշխատանքները: Սկալֆարոն հաստատել է տվել, որ ինքը ծրագիր չէ 1994-ի մարտին ընտրված ներկա խորհրդարանի «կյանքը երկարաձգել»: Նա հույս է հայտնել, որ Դինիի կառավարությունը աշնանը կներկայացնի իր հրաժարականը: Այլապես ինքն ստիպված կլինի ցրել խորհրդարանը, նշել է նա:

Դինին, որն «Իտալիա» բանկի նախկին ղեկավարներից է, իր հերթին մի քանի անգամ կրկնել է, որ իր կառավարությունը հրաժարական կներկայացնի, հենց որ ավարտի իր ծրագրի մշակումը, որով նախատեսվում է բարեփոխումներ կատարել շրջանային ընտրական օրենքներում, ներմուծել բոցավառման նոր համակարգ եւ առաջարկել այս տարվա համար հավելյալ բյուջե: Քննարկման է ներկայացվելու նաեւ ընտրարշավների ժամանակ բոլոր կուսակցություններին հավասար հեռուստաեթեր տրամադրելու նախագիծը: Նա այն կարծիքին է հայտնել, որ վաղ անցկացված ընտրությունների դեպքում իր կառավարությունը կմնա անփոփոխ: Այս մասին է գրել «Թեհրան թայմզ» թերթն իր օգոստոսի 8-ի համարում:

Ռոս Պերոն՝ առայժմ զգուշավոր

Ամերիկյան անցյալ ընտրությունների ժամանակ իր տարօրինակություններով աչքի ընկած տեխասցի միլիարդատեր Ռոս Պերոն չնայած խուսափել է լրագրողների հարցերին կոնկրետ պատասխանել, բայց չի բացառում հաջորդ տարի նախագահական ընտրարշավին դարձյալ մասնակցելու հնարավորությունը, գրում է «Թեհրան թայմզ» թերթն իր օգոստոսի 8-ի համարում, հենվելով Ֆրանսպրես գործակալության լրատվության վրա: Նա երազել է ներկա զույգ գործող երկու կուսակցություններն ավելի մոտեցնել միմյանց: «Եկեք այնպես անենք, որ երկու կուսակցություններից բաղկացած մեր համակարգը լավ աշխատի», ասել է նա հեռուստալրագրողներին. «քանի որ շատ դժվար է մի երրորդ կուսակցություն ստեղծելը: Այն երկար ժամանակ կպահանջի, իսկ մենք չունենք այդ ժամանակը»: Միլիարդատերը Դալլասում մի հանրահավաք է կազմակերպել, որին մասնակցել են երկու կուսակցությունների ներկայացուցիչները: Նա առաջիկա ընտրությունների թեկնածուների ուշադրությունն է հրավիրել անկախ քվեարկողների բավականաչափ մեծ փաստի:

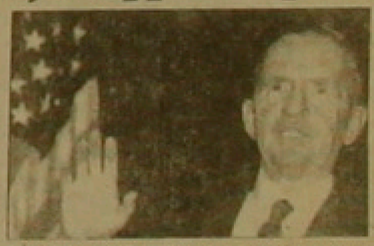

Հարավային Ամերիկան եզրեր է փնտրում Եվրամիության հետ համագործակցելու

Հարավամերիկյան «Մերկոսուր» հարավային ընդհանուր շուկայի անդամ երկրները Եվրամիության հետ համագործակցելու եզրեր են փնտրում, ստեղծելու համար աշխարհի ամենաընդարձակ, ազատ առեւտրի գոտին, հաղորդում է «Թեհրան թայմզ» թերթը՝ հենվելով Ֆրանսպրես գործակալության լրատվության վրա:

Արգենտինայի, Բրազիլիայի, Պարագվայի ու Ուրուգվայի նախագահները, որոնք «Մերկոսուրի» խորհուրդը կազմում են, հրահանգ են տվել համապատասխան մարմիններին այդ բանակցություններն սկսել Եվրամիության հետ Բրյուսելում, սեպտեմբերի 14-ին: Սպասվում է, որ դրանք հետագայում կշարունակվեն Մոնտեվիդեոյում, սեպտեմբերի 29-ին, իսկ այնուհետեւ հետագա ամիսներին՝ մինչեւ վերջնական համաձայնության ստորագրումը Մադրիդում, դեկտեմբերի կեսերին վերոհիշյալ 4 հարավամերիկյան պետությունների եւ իրենց հետ համագործակցող 15 եվրոպական երկրների միջեւ:

Առեւտրական այդ պայմանագիրը նախատեսելու է մինչեւ 2001 թվականը առանձնաշրջանառության վրա դրված հարկերի աստիճանական նվազում եւ արդյունաբերության, գյուղատնտեսության ներդրումների, գիտության եւ տեխնոլոգիայի բնագավառներում համագործակցության ընդլայնում:

Հարավամերիկյան չորս երկրների նախագահների կողմից ստորագրված 24 կետերից բաղկացած հայտարարությունը կոչ է անում զարկ տալ համընդհանուր համագործակցության, եւ մեծացնել «Մերկոսուրի» դերը համաշխարհային ազատ առեւտրի բնագավառում: Այն նաեւ որոշակի քայլեր է առաջարկում ժողովրդավարության եւ մարդու իրավունքների պաշտպանության հետագա ամրապնդման համար, որը կնպաստի խմբավորումների միջեւ քաղաքական մերձեցումն ամուր հիմքերի վրա դնելուն:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Տիկնիկային ներկայացում, որ բոլորիս մասնակցությամբ կարող է տոն դառնալ

Երև ոչինչ չխանգարի, ու նախատեսվածի համաձայն Հայաստան գան Շառլ Ազնավուրը, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի խորհրդատու Ֆեդերիկո Մայորը, և Երևանի փողոցներում «Տիկնիկները հանուն խաղաղության» համաշխարհային երթը սկիզբ առնի, մեր քաղաքում մեր օրը պատմական դառնալու հավակնությունից բացի, նոր շնչառություն կառնի։ Տոն աստծո չզիջեմ, միգուցե տոնի՞ մտնենք։ Հայաստանի տիկնիկային արվեստի գործիչների միության նախագահ Արմեն Սաֆարյանը դեռևս 1993-ին հղացած իր ծրագիրը սեպտեմբերի 21 (22)-ին տոնի շրջանակներից հեռու չի տեսնում. տիկնիկների երթ՝ տոն, որի կարոտը կարող է բոլորիս մասնակից դարձնել դրան։

«Տիկնիկները հանուն խաղաղության» համաշխարհային երթը, որ նվիրված է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 50-ամյակին, դեռևս 93-ին հավանության է արժանացել ինչպես ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի, այնպես էլ դրա կազմում գործող ՅՈՒՆԻՄԱ-ի (Տիկնիկային արվեստի գործիչների միջազգային միություն) կողմից։ Մտահղացման հեղինակ Արմեն Սաֆարյանի առաջարկով այն նախատեսված էր սկսել Արտաշատ քաղաքից և ընդգրկում էր 5 մայրցամաքներ։ Սակայն ընդհանուր ֆինանսական դժվարությունների պատճառով շքայական այդ երթը չկայացավ։ Այնուհետև ՅՈՒՆԻՄԱ-ի գլխավոր քարտուղար Ժակ Ֆելիքսը օգնության հայցով դիմեց ՅՈՒՆԵՍԿՕ, և գլխավոր քարտուղար Ֆեդերիկո Մայորի կողմից արդեն 95-ին անցկացվելիք երթը նախանախ(?)ռեյու հավանության արժանացավ։ Հրաշալի առիթ կար երթը նվիրել ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 50-ամյակին։ Արմեն Սաֆարյանի հետ մեր զրույցից պարզվեց, որ մայիսին սկսվող երթ-հանդեսը սակայն ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հայաստանյան գրասենյակի մեղմ ասած անլուրջ վերաբերմունքի պատճառով ոչ միայն ուրիշ հասցե ընտրեց, այլև Հայաստանն իրեն նախաձեռնող երկիր, ներկայացնելու սահմանները նեղացրեց հայ մարդու մտահղացում դառնալով սոսկ։ Առավել ցավ ենք զայրանալով ակնթարթային նկատումներ հասցնելով, երբ դրսից որևէ հրավեր տալով, ցավը, սեփական է հաճախ «ձեռաց» մի բան ապացուցելով մեր ներկայությունը ապահովել)։

Ինչևէ, մայիսի 21-ին Անգլիայի փողոցներում խաղանական տիկնիկների աշխույժ գույներով լցվեցին, միջնադարյան միմոսների հանդերձանքներով, աշխարհի տարբեր երկրներից Իտալիայի ազգային կենտրոնի 10-ամյակին նվիրված հանդիսությունների առիթով այստեղ ներկա գտնվող բազմաթիվ հյուրերով։ Այնուհետև համաշխարհային երթը շարունակվեց Ֆրանսիայում, Ռուսաստանում, Սլովենիայում, Իտալիայում, իսկ մի քանի օրից Դանիա-Շվեդիա-Ֆինլանդիա-Լատվիա-Լիտվա-Էստոնիա մեծ ճամբարային երկրներ ներկայացնող ծրագրով տեղի կունենա Վիբորգում։

Հայաստանի մայրաքաղաքում նախատեսվող միջոցառումը բացօթյա տոնախմբության տեսքով է լինելու։ Երթը պիտի սկսվի Թումանյան տոն-թանգարանից, այնուհետև Թումանյան-Մաշտոց պողոտայով գա կենտրոնանա Թատերական հրապարակում։

Թատերական այս մեծ հանդեսին պիտի մասնակցեն ինչպես մայրաքաղաքի տարբեր դրամատիկ ու տիկնիկային թատրոններ, այնպես էլ կրկեսի արտիստներ, Նորքի 7-րդ զանգվածի Հայորդյաց տան սաներ։ Պարոն Սաֆարյանը համոզված է, որ երթի շեփորականչերը, պայծառ գույները ավելի շատ մասնակից, քան հանդիսատես են հրավիրելու։ Իսկ որ շատերն իրենց սարքած տիկնիկներով, դիմակներով են ներկայանալու, որքան տպավորված, նույնքան շաղաված անակնկալ, երևակայական դրոշմներով հարուստ է լինելու։ Բոլոր մասնակիցները գունավոր մատիտներով վրա խաղաղասիրական մաղթանքներ են գրելու, հետո մատիտների ծայրերը միացվելու են մեծ օդապարիկի զամբյուղին, և օդապարիկը երկինք է բարձրանալու։ Սեպտեմբերի 21-ը հեռու չէ, ոչ էլ մենք ենք Երևանից դուրս, ուստի կարիք չկա բառեր որոնել ու շատախոսել, ճանապարհ գանկացած գրչով արձանագրված մեկի բաժինը կարող է ավելի սիրուն՝ խոսքային արտահայտություն գտնել սեպտեմբերի 21-ի երթի մեջ։

Իսկ դեկտեմբերի 6-ին Փարիզում, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի շենքում կկայանա Եվրոպական մայրցամաքների գագաթնաժողով, որի պատերազմ ծրագրի հեղինակները ևս են Արեգ Սաֆարյանը, նկարիչ Արեգ Բայանդուրը, կոմպոզիտոր Ստեփան Լուսիկյանը։

Նվիրվում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 50-ամյակին

ՌՈՒԶԱՆ ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ

ՀՐԱՏԱՊ

Որտե՞ղ է վաճառվելու նոտային գրականությունը

Երևանում գոյություն ունի միակ «Կոմիտաս» թիվ 3 գրատունը, որտեղ վաճառվում է նոտային և երաժշտական գրականություն։ Վերջին շրջանում այդ խանութի մասին հաղորդումներ եղան հեռուստատեսության «Մայրաքաղաք» և ռադիոյի «Երևան» ծրագրերով։ Հետագայում «Երևան» ծրագրով ելույթ ունեցավ այդ գրատան նոր տնօրենը, որը կոմպոզիտորներին և երաժիշտներին հավաստիացրեց, որ այդ խանութում (որն արդեն սեփականաշնորհված է և վերածված սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության) վերանորոգումից հետո կշարունակեն նոտաներ վաճառել։ Անցյալ տարի խանութը 8 ամսով փակվել էր՝ վերանորոգման պատճառով։ Սկսվել է ուսումնական նոր տարին, իսկ խանութը նորից ուզում են փակել՝ այս անգամ պահեստը վերանորոգելու պատրվակով։ Այնտեղ կուտակված է երաժշտական դպրոցների համար հսկայական նոտային գրականություն, որից պետք է օգտվեն երեխաները։ Հարց է ծագում՝ մի՞թե նպատակահարմար է վերանորոգումը սկսել այս պահին։

«Անահիտ» հրատարակչությունում անցյալ տարի լույս տեսած «Հայկական դաշնամուրային մանրանվագներ» ժողովածու ձեռնարկը, որը նախատեսված է երաժշտական դպրոցների I-III դասարանների համար և որի հրատարակման համար ծախսվել է 1 միլիոն դրամ, դարձյալ այստեղ էր վաճառվում։ Էլ չենք խոսում բազմաթիվ մարդկանց, հատկապես՝ օտարերկրացիների չնվազող հետաքրքրության մասին, որոնք գրախանութում գտնում էին Հայաստանում «հայտնաբերած» այս կամ այն ստեղծագործության նոտաները։ Որտե՞ղ փնտրել դրանք, չէ՞ որ նոտաների խանութը միակն է Երևանում։ Հույս ունենք, որ «Կոմիտաս» թիվ 3 գրատան նոր տնօրենությունը հաշվի կառնի վերոհիշյալ փաստերը և խանութի վերանորոգումը կսկսի ավելի ուշ։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՆՈՐ ԲԱՑՎԱԾ ԷՋ

Խաչատուր Աբովյանը օդերևութաբա՞ն

Մի զարմացեք։ 1844 թվականին, Դորպատի համալսարանի երկրաբանության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր

Հերման Աբիխը Հայաստանում կատարած շրջագայությունների ժամանակ ծանոթացել էր Խաչատուր Աբովյանի հետ և նրան մասնակից դարձել իր գիտարշավին։ Հ. Աբիխը կատարում էր ուսումնասիրություններ Անդրկովկասի և Պարսկաստանի երկրաբանական կառուցվածքի վերաբերյալ։ Նրա խնդրանքով, Խաչատուր Աբովյանը Երևանի գավառական ուսումնարանում կազմակերպում է օդերևութաբանական դիտարկումներ, իսկ Երևանի կլիմային նվիրված հոդվածն տպագրում է «Կավկազ» թերթի խմբագրություն։ Աբովյանի կազմած դոլոգի տարեկան հաշվետվություններից երևում է, որ անց են կացվել «օդերևութաբանական, ծանրաչափական, ջերմաչափական և խոնավաչափական դիտարկումներ»։

Այսպիսով, վստահորեն կարելի է ասել, որ լուսավորիչ Խաչատուր Աբովյանը եղել է Երևանում մասնագիտական գործիքներով առաջին օդերևութաբանական դիտարկումներ կազմակերպողը։

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

ՏԱՐԵԼԻՑ

«Մարզաշխարհը» երկու տարեկան է

Լրացավ «Մարզաշխարհ» թերթի լույս ընծայման երկրորդ տարին։ Անելիքով, մասնագիտական, արհեստավարժ մակարդակի նյութերով ու գեղեցիկ ձևավոր մամբ առաջին իսկ համարներից այն գրավեց ընթերցողին, դարձավ շատ ու շատ ընտանիքների ցանկալի «հյուրը»։ «Մարզաշխարհը» հավատարիմ է եղել իր կոչմանը ու շարունակում է մնալ այդպիսին, ընթերցողին մատուցել բովանդակալի նյութեր, վեր հանել հայրենական սպորտում տեղ գտած բերությունները, ստվերոտ կողմերը, դրվատել դրականը, արժանավորը։

Թերթի խմբագրության աշխատակազմը, գլխավոր խմբագիր Ռուլանդ Շառոյանի ղեկավարությամբ, մշտապես որոնումների մեջ է։ Այսօր արդեն մեծ է ընթերցողների հետաքրքրության շրջանակը և նպատակահարմար չէ սահմանափակվել միայն մարզական կյանքի լուսաբանումով։ Ահա և վերջին շրջանում «Մարզաշխարհը» ընդգրկելով նաև այլ բնագավառներ՝ արվեստ, հասարակական կյանքի լուրերի տեղեկատվություն, դարձել է ավելի բազմազան ու հետաքրքիր։

«Մարզաշխարհը» կոչված է երկար ապրելու. նրան մաղթում ենք ստեղծագործական ավյուն ու նորանոր հաջողություններ։

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Ավագյան»
փոքր ձեռնարկությունը։

Խոսք երախտիքի

Հայաստանի մանկական արտաքանակային կենտրոնի անձնակազմը կատարված երեք հարյուր հիվանդ արտ վիրահատությունների առթիվ իր. արտ արատով տառապող երեխաների և նրանց ծնողների անունից խորին շնորհակալություն է հայտնում Մեդիֆալ Աօրրիին, Այրեր Արարի ակադեմիական կենտրոնին, Ավոնենի արտ կենտրոնին, Հայկական միացյալ ֆոնդին, որը ներկայացնում են Ամերիկայի հայկական առաքելեան, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը, Ամերիկայի բարոքականների հայկական ասոցիացիան, Հայ օգնության միությունը, Ամերիկայի Էջմիածնի և Անթիլիասի առաջնորդարանները, Լինդսի կինոստուդիայի, ինչպես նաև «Նաիրիտ» գիտարտադրական միավորմանը, 2-րդ մանկական կլինիկական հիվանդանոցի ադմինիստրացիային, Երևանի քաղխորհրդի առողջապահության վարչությանը և Հայաստանի առողջապահության նախարարությանը այս գործին իրենց շարունակական մասնակցության համար։

ՀՄԱԿ անձնակազմ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայտնաբերվել է Ուորդսուորթի երգիծական ոճի գրությունը

Էդինբուրգում Շոտլանդիայի Ազգային գրադարանում, հայտնաբերվել է հայտնի բանաստեղծ Ուիլյամ Ուորդսուորթի 1795-ին գրված և դարդ չհրատարակված երգիծական ոճի մի գրություն, որտեղ ծաղրաստվում է Նապոլեոնների զալասը։ Բանաստեղծն այն անվանում է «օրենքների, հարկերի և ապականների պարկ» և Բրիտանիայի օրինակով ներկայում է երկրում հեղափոխության իրականացնելու հնարավորությունը ժամանակի «վատ» կառավարությունը տապալելու և «Հեղկապանի մեկնամոլ համբերատար մարդկանց» ձեռքը ճակատագրականությունը վերջ դնելու նպատակով։

Ըստ «Դեյլի Թելեգրաֆ» թերթի հաղորդումների, երգիծական գրականությունը հիշեցնում է հռոմեացի բանաստեղծ և երգիծաբան Յուվենալիսի պարբերակ ոճի արգասիք հանդիսացող երգիծական գրությունները, որոնցում խիստ դատապարտվում են հռոմեական հասարակության անբարոյականությունները։ Ըստ մասնագետների, այն գրված է եղել Հարավային Անգլիայի Սարի շրջանում Կոբհեմի ձևատեր խանդոյի օգնական Ֆրենսիս Ռենգհեմի համագործակցությամբ։

Գրությունը հայտնաբերողի Շոտլանդիայի Սուրբ Անդրյու համալսարանի աշխատակիցներից Նիկոլաս Ռոուի կարծիքով, այն լույս է տեսնում բանաստեղծի կենսագրության հատկապես այն շրջանի վրա, որի ընթացքում ներքաշված էր, ու նա հրաժարվելով քաղաքական բեմերից, միանգամից անցել է ռոմանտիկականին։

Հիշեցնենք, որ Սամյուել Քոլրիջը, Ռոբերտ Սաութին և Ուիլյամ Ուորդսուորթը անգլիական գրականության մեջ ճանաչված են որպես «լեյքիստներ» կամ «լճային դպրոցի» հիմնադիր-գաղափարախոսներ։ Նրանք ապրել և ստեղծագործել են Անգլիայի հյուսիսարևմտյան մասում բնության գրկում գտնվող, լեռներով ու հովիտներով, ինչպես նաև 16 մեծ ու փոքր լճերով հարուստ «լճային մարզում»։

Ռոմանտիզմի այս ներկայացուցիչներից ամենանշանավորը

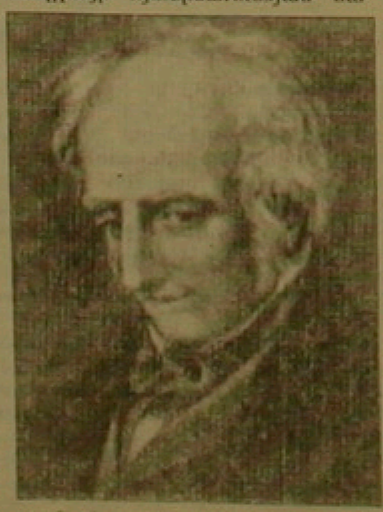

Ուորդսուորթը, ծնվել է 1770-ին, Կումբերլենդում։ Ավարտել է Հոուկշեդի գյուղական դպրոցը, որից հետո հաճախել Քեմբրիջի համալսարան։ Ապա մի քանի տարի Ֆրանսիայում, Լոնդոնում և Անգլիայի հարավարևմտյան մասում շրջագայելուց հետո վերադարձել է իր հարազատ ծննդավայրը, ամուսնացել և ընտանիք կազմել։ Նրա ապրած մի քանի տներից Դավ Քոթեջն այժմ դարձել է բանգարան զբոսաշրջիկների համար։ Այնտեղ է նա գրել իր հայտնի բանաստեղծություններից շատերը։ Դրանց ձեռագրերը մինչև օրս պահպանված են այնտեղ։ Տեղանքի գեղեցկությունը ներշնչանքի անսպառ աղբյուր է ծառայել գրողի համար։ Նրա բանաստեղծությունների մեծ մասը նվիրված է հայրենի բնության գեղեցկությանը և սիրո ոգուն։ Քոլրիջի հետ նա գրել է «Քնարական բալլադներ» ժողովածուն, որն էլ համարվում է անգլիական ռոմանտիզմի սկիզբը։ 1843-ին արժանացել է դափնեկիր բանաստեղծի կոչման։

Պատրաստեց
ՂԱԳՈՐ ՕՀԱՆՅԱՆԸ

Մարզական

ԵՎՐՈՊԱ-96

Եվրոպական հերթական ռաունդն սկսվեց

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Ինչպես հավանաբար հայտնի է, վաղը Հայաստանի ազգային հավաքականը Եվրոպայի առաջնության ընտրական փուլի խմբային մրցաշարի հերթական հանդիպումն է անցկացնելու: Արտագնա խաղում մեր թիմը իր ուժերն է չափելու Մակեդոնիայի հավաքականի հետ: Հիշեցնենք, որ Երեւանում տեղի ունեցած հանդիպումը վերոհիշյալ հավաքականների միջեւ ավարտվել է ոչ-ոքի 2-2: Այդ հիշարժան խաղում Ռազմիկ Գրիգորյանի եւ Արմեն Շահգելդյանի տպավորիչ գոլերից հետո Հայաստանի հավաքականն առջեւում էր 2-0 հաշվով, եւ թվում էր, թե մեր թիմն առաջին հաղթանակը կտանի եվրոպական մրցաշարերում: Սակայն հյուրերին հաջողվեց թեկնում մտցնել խաղի մեջ եւ փրկել այն: Թվում է, Սկոպիեում կայանալիք խաղն էլ կանցնի անզիջում պայքարում: Մեր ընթերցողներին տեղեկացրել էինք, որ Մակեդոնիայի հավաքականը պատժվել էր ՈՒԵՖԱ-ի կողմից այն բանի համար, որ Մակեդոնիա-Կիպրոս խաղի ժամանակ անկարգություններ են եղել մարզադաշտում: Այդ պատճառով Մակեդոնիայի հավաքականը հերթական հանդիպումներն անցկացնում է առանց հանդիսականների: Ինչպես տեղեկացնում է Արմենպրեսը, թերթ մակեդոնական մարզական մամուլի, այս երկրի լրագրողները չեն կասկածում, որ իրենց հավաքականը հաջողության կհասնի Եվրոպայի առաջնության ընտրաշրջանի հերթական փուլում հյուրընկալելով Հայաստանի ֆուտբոլիստներին: Մակեդոնիայի հավաքականի մարզիչները համամիտ են նրանց կարծիքին, բայց ավելի զուսպ ձեւով են արտահայտվում: Հայկական «կողմի» ներկայացուցիչները, մեկնաբանելով այս լուրը, հակիրճ ասացին՝ գնդակը կլոր է: Ի դեպ, առաջին անգամ Հայաստանի ֆուտբոլային պատվիրակությունը մեկնում է մարզական լրագրողների «մեծ» շախմբի ուղեկցությամբ: Բանն այն է, որ հանրապետության ֆուտբոլի ֆեդերացիան, գիտակցելով հարցի կարեւորությունը, ցուցակում ընդգրկել է նաեւ մարզական ութ լրագրողների ու մեկնաբանների, որոնք ակտիվորեն լուսաբանում են ֆուտբոլը, նրանց ճանապարհության եւ կեցության ծախսերը վերցնելով իր վրա: Ինչ խոսք, այսօր ֆեդերացիան ավելի շատ օգնության կարիք ունի, ինչպես հարկն է ոտքի կանգնելու համար: Համենայնդեպս նրա ժեստը եւ դրվատանքի է եւ ուսանելի: Վերոհիշյալ ցուցակում է նաեւ տողերիս հեղինակը: Մենք հույս ունենք Սկոպիեից ոչ միայն օպերատիվ տեղեկատվություն ուղարկել մեր թերթի ընթերցողներին, այլեւ հնարավորության դեպքում կազմակերպել ռադիոռեպորտաժ:

Նախօրեին Հայաստանի ազգային հավաքականը Մակեդոնիա մեկնելուց առաջ վերջին պարապմունքն անցկացրեց: Երկրի գլխավոր թիմում բացակայում էին վնասվածքներ ունեցող Երվանդ Սուքիասյանը, Արմեն Ավետիսյանը եւ հավաքականի ավագ Արամայիս Տոնոյանը: Եվրոպական երկրների գավաթակիրների գավաթի խաղարկությունում «Արարատի» վերջին հաջող ելույթից հետո կրկին հավաքականում մեծ թիվ են կազմում արարատցիները (7): 4 ֆուտբոլիստ ներկայացնում է Երեւանի «Փյունիկը»:

Այսօր առավոտյան չարտերային ավիա չվերթով Երեւանից Սկոպիե ուղեւորվեց Հայաստանի ֆուտբոլային պատվիրակությունը: Հայաստանի ազգային հավաքականում ընդգրկված են.

Դարպասապահներ

Հարություն Աբրահամյան («Արարատ»)
Արմեն Պետրոսյան («Արարատ»)

Պաշտպաններ

Տիգրան Գսպեյան («Արարատ»)
Վարդան Խաչատրյան («Փյունիկ»)
Սերժ Խաչատրյան («Իսի լե Մուլինո», Ֆրանսիա)
Հարություն Վարդանյան («Շիրակ»)
Սարգիս Հովհաննիսյան («Լոկոմոտիվ», Մոսկվա)
Սարգիս Հովսեփյան («Փյունիկ»)

Կիսապաշտպաններ

Ռազմիկ Գրիգորյան (ԲԿՄԱ, Սոֆիա)
Համլետ Մխիթարյան («Արարատ»)
Արթուր Պետրոսյան («Շիրակ»)
Հակոբ Տեր-Պետրոսյան («Արարատ»)
Լեւոն Ստեփանյան («Արարատ»)
Հայկ Մարգարյան («Փյունիկ»)

Հարձակվողներ

Արմեն Շահգելդյան («Արարատ»)
Վարազդատ Ավետիսյան («Փյունիկ»)

2-րդ խմբի մրցաշարային աղյուսակը

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	7	6	1	0	15-3	19
2. Դանիա	7	4	2	1	12-6	14
3. Բելգիա	7	3	2	2	13-9	11
4. Մակեդոնիա	7	1	3	3	7-12	6
5. Կիպրոս	7	1	2	4	4-12	5
6. Հայաստան	7	0	2	5	2-11	2

Տեղի ունեցան Եվրոպայի առաջնության հերթական ռաունդի առաջին հանդիպումները:

4-րդ խմբում ընդգրկված Խորվաթիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ 7-1 հաշվով հաղթեց Էստոնիայի հավաքականին եւ էլ ավելի ամրապնդեց իր դիրքերը առաջին տեղում:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Խորվաթիա	8	6	1	1	19-3	19
2. Իտալիա	6	4	1	1	11-4	13
3. Լիտվա	7	4	1	2	7-5	13
4. Ուկրաինա	7	3	1	3	5-8	10
5. Սլովենիա	7	2	2	3	9-8	8
6. Էստոնիա	9	0	0	9	3-26	0

6-րդ խմբում առաջատար Պորտուգալիայի հավաքականը ընդունեց Հյուսիսային Իռլանդիայի հավաքականին: Արձանագրվեց ոչ-ոքի 1-1:

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պորտուգալ.	8	6	1	1	25-6	19
2. Իռլանդիա	7	4	2	1	14-4	14
3. Ավստրիա	7	4	0	3	22-7	12
4. Հս. Իռլանդ.	8	3	2	3	11-12	11
5. Լատվիա	8	3	0	5	9-18	9
6. Լիխտենշտեյն	8	0	1	7	1-35	1

ՇԱԽՄԱՏ

13-ամյա Լիլիթը ՀՀ կանանց չեմպիոնուհի

Երեւանցի վարպետության թեկնածու Լիլիթ Մկրտչյանը գերազանց հանդես եկավ շախմատի կանանց Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն խմբի առաջնությունում: Վերջին տուրում հաղթելով Հայաստանի բազմակի չեմպիոնուհի, միջազգային վարպետ Լյուդմիլա Ասլանյանին, Լիլիթը 13 հնարավորից վաստակեց 10 միավոր եւ վստահորեն գրավելով առաջին տեղը, առաջին անգամ արժանացավ հանրապետության չեմպիոնուհու կոչմանը: Լիլիթ Մկրտչյանը 10 հաղթանակ է տարել, 4 հանդիպում ավարտել ոչ ոքի եւ ընդամենը 1 պարտություն կրել: Նման բարձր արդյունքը մի մրցաշարում, որին, բացի գրոսմայստեր Էլինա Դանիելյանից, մասնակցում էին հանրապետության բոլոր ուժեղագույնները, վկայում է դպրոցի շախմատիստուհու մեծ տաղանդի մասին: Լիլիթ Մկրտչյանին մարզում է սպորտի վարպետ Վլադիմիր Հայրապետյանը: Ինչպես տեղեկացնում է Սնարք լրատվական գործակալությունը, Լիլիթը սիրում է դետեկտիվ գրականություն, դաշնամուր է նվագում եւ սիրում է ճանապարհորդել: Սակայն նոր չեմպիոնուհին եղել է միայն Ռումինիայում եւ Ֆրանսիայում, որտեղ մասնակցել է Եվրոպայի աղջիկների առաջնությանը եւ բաժանել 4-8-րդ տեղերը: Նա սովորում է Երեւանի թիվ 195 միջնակարգ դպրոցի 7-րդ դասարանում: Լիլիթն արդեն մեծ ուշադրության է արժանացել: Նրա խաղին ուշադրությամբ հետեւում էին միջազգային գրոսմայստերներ Սմբատ Լպուտյանն ու Վլադիմիր Հակոբյանը: Առջեւում Բրազիլիայում կայանալիք աղջիկների աշխարհի առաջնությունն է, որտեղ Հայաստանը ներկայացնելու է Լիլիթ Մկրտչյանը:

Հայաստանի Հանրապետության առաջնությունում երկրորդ տեղը բաժին հասավ երեւանցի մեկ այլ շախմատիստուհու՝ Արտաշես Գրիգորյանին, որը հաղթողից հետ մնաց 1 միավորով:

Առաջին մրցանակը՝ Ադամսին

Լոնդոնում ավարտվեց արագ շախմատի տպամարդկանց միջազգային մրցաշարը: Առաջին մրցանակը բաժին հասավ անգլիացի գրոսմայստեր Մայքլ Ադամսին, որը եզրափակիչում, 20 րոպեանոց խաղում երկու անգամ առավելության հասավ Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Ալեքսեյ Դրեևի նկատմամբ: Ադամսը կիսաեզրափակիչում հաղթեց իր հայրենակից Էնտոնի Մայլսին, իսկ Դրեևը առավելության հասավ Վիշվանաթան Անանդի նկատմամբ: Ավելորդ չէ նշել, որ վաղորդ եզրափակիչում Դրեևը հաղթել էր արագ շախմատի մեկ ուրիշ ուժեղ խաղացողի՝ չեխ գրոսմայստեր Վասիլի Իվանչուկին:

Ընդամենը մեկ շաբաթ հետո Նյու Յորքում Վիշվանաթան Անանդը պրոֆեսիոնալ շախմատիստների ասոցիացիայի վարկածով աշխարհի առաջնության եզրափակիչում ուժերը չափելու է աշխարհի չեմպիոն Գարրի Կասպարովի հետ:

ԽՃԱՆԿԱՐ

Չորս թիմ հրաժեշտ տվեց գավաթին

Հայաստանի Հանրապետության 1996 թ. ֆուտբոլի գավաթի խաղարկության 1/16 եզրափակիչում տեղի ունեցավ առաջին փուլի վերջին հանդիպումը: Երեւանի «Վանը» սեփական հարկի տակ 7-1 հաշվով հաղթեց Արտաշատի «Դվինին» եւ, կարելի է ասել, գործնականում ապահովեց հաջորդ փուլի ուղեգիրը: Այս տիպով, նախատեսված 8 հանդիպումներից կայացավ ուղիղ կեսը: Ընդ որում, այդ չորս հանդիպումներում էլ գրանցվեցին խոշոր հաշիվներ: Տարբեր պատճառներով գավաթի խաղարկությունից դուրս մնացին Գյումրիի «Կումայրին», Եղվարդի «Եղվարդը», Վանաձորի «Լոռին» եւ Էջմիածնի «ԲՄԱ Արային»:

Ամերիկացիների եւ ճապոնացիների նվաճումները

Ճապոնիայի Ֆուկուոկա քաղաքում ավարտվեց ուսանողական սպորտի համաշխարհային փառատոնը: Ունիվերսիադայում բոլորից հաջող հանդես եկան մրցումների կազմակերպիչները՝ ճապոնացիները եւ ԱՄՆ ներկայացուցիչները: Նրանք վաստակեցին 24-ական ոսկե մեդալ: Ընդհանուր հաշվարկով 3-րդ տեղում է Ռուսաստանի հավաքականը: Ֆուտբոլի մրցաշարում առաջին մրցանակը բաժին հասավ Ճապոնիայի հավաքականին, որը եզրափակիչում 2-0 հաշվով հաղթեց Հարավային Կորեայի թիմին: Ճապոնացիների հաջողությունը վկայում է, որ ֆուտբոլը ծագող արեւի երկրում իրոք լուրջ առաջընթաց է ապրում: Երրորդ մրցանակը բաժին հասավ Ռուսաստանի հավաքականին, որը 3-1 հաշվով հաղթեց Ուկրաինայի հավաքականին:

ԹԵԹԵՎ ԱՏԼԵՏԻԿԱ

Բարձր արդյունքներ Բեռլինում

Բեռլինում ավարտվեց «Մեծ մրցանակի» ծրագրով թեթեւ ատլետիկայի միջազգային մրցաշարը, որտեղ ուրիշ ձեւերում հայտնի դարձան աշխարհի

չեմպիոնները: Այսպես, 200 մ վազքում ուժեղագույնը ճանաչվեց Դիկեն Տրեկեր (ԱՄՆ), որը ցույց տվեց 21,98 վրկ արդյունք: Երկրորդ տեղը գրավեց Իրինա Պրիվալովան (22,59 վրկ, Ռուսաստան): Անակնկալ գրանցվեց ձողացատկի մրցումներում, որտեղ հարավաֆրիկացի Օկկերտ Բրիտսը, հաղթահարելով 595 սմ բարձրությունը, 5 սմ-ով գերազանցեց աշխարհի 35 ռեկորդների հեղինակ Սերգեյ Բուբկային: Երրորդ տեղ գրաված Ռոդիոն Գատաուլինը (Ռուսաստան) առաջին մրցանակակրին զիջեց 15 սմ-ով, իսկ օլիմպիական չեմպիոն Մաքսիմ Տարասովը (Ռուսաստան)՝ 35 սմ-ով: 400 մ վազքատարածությունում առաջին տեղ գրավեց Մայքլ Ջոնսոնը (44,56 վրկ, ԱՄՆ): Նիզակի նետման մրցումներում դարձյալ մրցակցությունից դուրս էր Բելառուսի ներկայացուցիչ Անատոլի Շնիկարենկոն, որը վերջերս Գյոթեբորգում նվաճել էր աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Կանանց բարձրացատկի մրցումներում 211 սմ բարձր արդյունքով առաջին տեղը գրավեց Ինգա Կոզակովան (Ուկրաինա):

Բաժինը վարում է
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

ԹԵՆԻՍ

Ապարեզում մնացել են ուժեղագույնները

Նյու Յորքում տեղի ունեցող թենիսի ԱՄՆ-ի բաց առաջնությունում մինչ չի հիմա ամենամեծ անակնկալը մնում է երեւանցի Սարգիս Սարգսյանի հաղթանակը աշխարհի ուժեղագույն թենիսիստներից մեկի, կենիացի Անդրեյ Մեդվեդեւի նկատմամբ: Տպամարդկանց մրցաշարում մնացած բոլոր ուժեղները շարունակում են պայքարը մրցանակային տեղերի եւ խոշոր հոնորարների համար: Հիշեցնենք, որ մրցաշարի մրցանակային հիմնադրամը 9 մլն 860 հազար դոլար է: Արդեն 1/8 եզրափակիչ են դուրս եկել ամերիկացիներ Փիթ Սամփրասը, Մայքլ Չանգը, Ջիմ Կուրյեն, Տոդ Մարտինը, ավստրիացի Թոմաս Մուստերը, գերմանացի Միխայել Շտիխը, ինչպես նաեւ Բորիս Բեկերը (Գերմանիա): Նախօրեին 1/8 եզրափակիչի համար ուժերը չափեցին աշխարհի ուժեղագույն թենիսիստ Անդրե Ագասին եւ ամերիկացի Պալմերը, ինչպես նաեւ գերմանացի Բորիս Բեկերն ու օլիմպիական չեմպիոն Մարկ Ռոսեն (Շվեյցարիա): Կանանց մրցաշարում հայտնի են նաեւ եզրափակչի մի կեսի մասնակիցները: Այդ պատվին արժանացել են աշխարհի թիվ 1 թենիսիստուհի Շտեֆի Գրաֆը (Գերմանիա), արգենտինացի Գաբրիելա Սաբատինին:

Վերջինս նախորդ փուլում առավելության է հասել 14-ամյա շվեյցարացի նորահայտ աստղ Մարտինա Հինգիսի նկատմամբ: Կանանց մրցաշարի անակնկալներից մեկը դարձավ խորվաթուհի Արանտսա Սանչես-Վիկարիոյի պարտությունը ամերիկուհի Մարի Ջո Ֆերնանդեսից: Արանտսա Սանչես-Վիկարիոն ընթացիկ մրցաշրջանում գերազանց էր հանդես գալիս եւ որոշ ժամանակով նույնիսկ գլխավորում էր համաշխարհային դասակարգման ցուցակը: Հիմա Արանտսա Սանչեսը ընդհանուր դասակարգմամբ երրորդ տեղում է, քանի որ Շտեֆի Գրաֆին հետեւում է աշխարհի նախկին ուժեղագույն թենիսիստուհին Մոնիկա Սելեշը, որը հարկադրաբար երկու տարի հեռացել էր թենիսից:

digitised by A.R.A.R.@

ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ
N.M.C.P.

ոնսուլտինգային ընկերությունը, որին անդամակցում են աշխարհի տարբեր բնագավառների, գյուղատնտեսության, առեւտրի, արդյունաբերության եւ այլ ոլորտների շուրջ 2000 առաջատար եվրոպական փորձագետներ, առաջարկում է խորհրդատվության իր ծառայությունները Հայաստանի ձեռնարկություններին եւ կազմակերպություններին (պետական եւ մասնավոր)՝ տեխնիկական վերազինման, արտադրական կարողությունների արդիականացման, նոր գծերի ձեռքբերման, գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման, մենեջմենտի, մարկետինգի, շուկայական տնտեսվարության անցնելու հարցերում:

Լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու եւ պայմաններին ծանոթանալու համար կարող եք դիմել Ընկերության Երեւանի ներկայացուցչություն:

Հասցեն. Տերյան փող. 42/1, Խնկո Ապոր մանկական գրադարանի շենքում:

Հեռ. 58-04-49, 56-52-39

Մշակույթի նախարարության Երեւանի կինոտեխնիկումը շարունակում է 1995–96 ուս. տարվա ընդունելությունը հետեւյալ մասնագիտությունների գծով՝

1. «Տեսատեխնիկայի եւ կինոսարքավորումների շահագործում»

Ութամյա բազայի վրա, ուսման տեւողությունը 3 տարի 10 ամիս, անվճար ուսուցմամբ

2. «Մշակույթի էկոնոմիկա եւ կառավարում»

Միջնակարգ կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը 1 տարի 10 ամիս, վճարովի ուսուցմամբ

3. «Գեղարվեստական ֆիլմերի ռեժիսուրա»

Միջնակարգ կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը 1 տարի 10 ամիս, վճարովի ուսուցմամբ

Դիմումներն ընդունվում են բոլոր մասնագիտությունների գծով մինչեւ օգոստոսի 30-ը

Դիմորդները ընդունելության քննությունները հանձնում են՝

«Գեղարվեստական ֆիլմերի ռեժիսուրա» մասնագիտությունից-հարցազրույց եւ հայոց լեզու (թելադրություն)

«Մշակույթի էկոնոմիկա եւ կառավարում»-մաթեմատիկա՝ հարցազրույց եւ հայոց լեզու (թելադրություն)

Ութամյա բազայի դիմորդները տեխնիկում կընդունվեն առանց ընդունելության քննությունների՝ հարցազրույցի միջոցով եւ բանակ կզորակոչվեն 19 տարին լրանալուց հետո:

Մանրամասնություններին ծանոթանալու համար դիմել տեխնիկում հետեւյալ հասցեով՝ Բագրատունյաց (նախկին Թամանցիների)-37, մետրոյի «Շենգավիթ» եւ «Գարեգին Նժդեհ հրապարակ» կայարանների մոտակայքում:

Հեռախոսներ՝ 48-45-92, 48-05-80, 48-05-81:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀՐԱՉՅԱ ՂԱՓԼԱՆՅԱՆԻ
անվան դրամատիկական թատրոնը սկսում է **28**-րդ թատերաշրջանը:

Սեպտեմբեր ամսվա խաղացանկը

9. «Անվերջ վերադարձ» (թատերական ֆանտազիա ըստ Պարույր Սեւակի, 2 մասից)

10. Ե. Օտյան «Սեր եւ ծիծաղ» (երաժշտական կատակերգություն 2 գործ.)

15. «Դյութիչ շուրթերն այդ» (դրամա 1 գործ. ըստ Է. Հեմինգուեյի եւ Ջ. Սելինջերի պատմվածքների)

16. Վ. Շեքսպիր «Հուլիոս Կեսար» (ողբերգություն 2 գործ.)

17. Յ. Գոլդոնի «Բեմադրիչը» (դրամա 2 գործ.)

22. Էդուարդո Դե Ֆիլիպո «Իտալական ամուսնություն» (դրամա 2 գործ.)

23. Պ. Զեյթունցյան «Մեծ լռություն» (դրամա 2 գործ.)

24. Ժ. Հարությունյան «Քո վերջին հանգրվանը» (դրամա 2 գործ.)

29. Գ. Գորին «Մոռանալ Հերոստրատին» (տրագիկոմեդիա 2 գործ.)

30. Ա. Ստրասինա «Ավտոբուս» (երգիծական կատակերգություն 2 գործ.)

Ներկայացումների սկիզբը՝ 15:00-ին

Տոմսարկղը բաց է ժ. 10-17-ը:

Հեռախոս՝ 52-47-23

Թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար, արվեստի ՀՀ վաստակավոր գործիչ ԱՐՍԵՆ ԽԱՆԴԻԿՅԱՆ

«ՍԱՆՏՈՒՐՍ»
ֆիրման առաջարկում է

14 ԱՆՄՈՌԱՆԱԼԻ ՕՐ ԿԻՊՐՈՍՈՒՄ

Բուլղարական «ՍԱՆՏՈՒՐՍ» ֆիրման յուրաքանչյուր երկու շաբաթը մեկ կազմակերպում է ուղիղ թռիչք

ԵՐԵՎԱՆ - ԼԱՌՆԱԿԱ (Կիպրոս):

Զբոսաշրջիկների խմբերն արդեն հանգստանում են արեւաշող Կիպրոս կղզում

Առաջիկա թռիչքները՝ սեպտեմբերի 7-ին

Բարձրակարգ հյուրանոց (ծովից 100մ հեռավորության վրա)

Երկտեղանոց համարներ (հեռախոս, հեռուստացույց, սառնարան, խոհանոց)

3-օրյա էքսկուրսիա (ցանկացողների համար)ՊՈՐՏ - ՍԱՅԻԴ (Եգիպտոս) եւ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ կիպրական օվկիանոսային «Արլանտե» ջերմանավով:

Ուղեգրի արժեքը $540 + 96.000 դր.

Ֆիրման առաջարկում է նաեւ 2-շաբաթյա հանգիստ Բուլղարիայի «Զոլոտիե Պեսկի» ծովափում

եւ մասնավոր վիլլաներ Նեսեբր առողջարանում:

Վճարումը՝ համարժեք դրամով, կանխիկ կամ փոխանցումով

«ԱՆԻ» հյուրանոց, 512, 523, 530 սենյակ (ԵՎՐՈՍՏԱՆ-ՈՒՅՈՒՏ Ֆիրմա)

Հեռ. 52-42-65, 59-45-12

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

20-60 օրական հավի ճտեր:

Զանգահարել 643054

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ ԵՄ

Կոմիտասի պող. վարե շենքում գտնվող 3 սենյականոց բնակարանս 2-ի եւ 1-ի հետ:

Զանգահարել 250159

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ՇՈՂԱՄԱՍ-ԱՅԳԻ

500 քմ տարածությամբ, Չորաղբյուրի 2-րդ զանգվածում:

Զանգահարել 58-18-41 հեռախոսահամարով:

Z

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ

ԱՌՔ, ՎԱՃԱՌՔ, ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ, ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒՄ:

Ձեզնից պահանջվում է միայն զանգահարել մեզ

Հասցեն՝ Սայաթ-Նովա 11, բն. 1, հեռ. 56-83-58, Արշակունյաց 46, հեռ. 44-50-73

ARINA

ԵՐԵՒԱՆԻ ՆԱՂԱՇ ՀՈՎՆԱԹԱՆԻ անվան

Արվեստի համալսարանը հրավիրում է սովորելու կերպարվեստի, երգ-երաժշտության, դեկորատիվ-կիրառական արվեստի, գրականության, պարարվեստի եւ արվեստի պատմության ցերեկային եւ հեռակա բաժիններում:

Համալսարան կարող են ընդունվել ութամյա եւ միջնակարգ կրթությամբ 15 տարեկանից բարձր արվեստասեր երիտասարդները: Ուսման տեւողությունը 3 տարի է: Դասավանդում են համալսարանի անվանի արվեստագետ-դասախոսները: Ուսումնառության հետ մեկտեղ կազմակերպվում են գործնական պարապմունքներ՝ ցուցահանդեսներ, համերգներ, գրական-գեղարվեստական միջոցառումներ, էքսկուրսիաներ, բանավիճային բնույթի հանդիպումներ: Կկազմակերպվեն շնորհալի ուսանողների գործերի ցուցահանդեսներ: Ավարտողներին կտրվի մասնագիտությունը համապատասխան ուսակավորումով դիպլոմ:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1995 թ. սեպտեմբերի 11-ը, ամեն օր, ժ. 11-ից 17-ը: Քննությունները սեպտեմբերի 12-ից: Դասերը կսկսվեն հոկտեմբերի 1-ից:

Մեր հասցեն՝ Երեւան, Մովսես Խորենացու փ. 26 ա, Աեւսրի տուն, 5-րդ հարկ:

Տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 52-18-03:

БАНК

Կրեդիտ-Երեւան

"Կրեդիտ-Երեւան" բաժնետիրական առեւտրային բանկը ընդունում է ավանդներ դրամով և ԱՄՆ դոլարով, 3 ամիս ժամկետով, տոկոսների ամսական կամ եռամսյակային վճարմամբ, հետևյալ տոկոսադրույքներով.

դրամով

1 ամիս - **4 %**

3 ամիս -**15 %**

ԱՄՆ դոլարով

1 ամիս - **2,5%**

3 ամիս - **9%**

Նշված տոկոսադրույքներով ավանդները ընդունվում են մինչև 1995թ. հոկտեմբերի 1-ը:

"Կրեդիտ-Երևան" բանկ Վռամշապուհի Արքայի 2/8

հեռ. 56-60-17

ARINA

«Պարբերական» հրատարակչութեան տպարան, Երեւան 23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 1934. Տպաքանակը՝ 7000. Ստորագրուած է տպագրութեան 4. 09. 1995. Գինը՝ 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@